БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 131 (10499) | 1964 оной июниин 4, четверг | Сэн 2 мүнгэн

…АЛИШАД! БЭЛШЭЭРИИН ҮЕДЭ ҮНЕЭН …ҺӨӨ 1000 ЛИТР ҺҮ ҺААХЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЕ

Дзержинскиин нэрэмжэтэ, Ториин совхозуудай һаалишадһаа жэшээ абагты!

…ядадаг зунаймнай эхин …артаа ороһон саһанай, ху… …шииг нойтоной газарай …шэнгэһэнэй ашаар зулгэ …урда жэлнүүдэйхиһээ яһа… …Үнеэдшье зунайнгаа байра… …үзүүр ногоондо садантаба, …ээгээ заһажа, һү орожо …шэ.

…э һүн далайн дэлгэрхэ, …ын билтаран салгидаха саг …. һү ехээр һаалга, гүрэн… …йса тушаалга имагтал һаа… …үнеэ адуулагшадай хүсэлэл …оо, һаалиин гүүртэ, фер… …рэхи ажал хүдэлмэриин …дулдыдаха болоно.

…икамнай июниин 1-нэй …һү гүрэндэ худалдаха ха… …гээ түсэб 70 процент дүүр… …ондоной энэ үетэй сасуул… …тушаалга 18 процентээр …жэшээтэй. Тиихэдэ Түнхэ… …лени—41, Яруунын—30, …—28 процентээр һү ту… …нэмээһэн байха юм.

…1964 оноймнай түрүү… …дай дүүрэтэр ойрдоол …рхэгүй сар үлэбэ. Гүрэндэ һү ху… …хад жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар дүүр… …түлөө гараад байһан июнь һарада республикы… …оз, совхозууд болон туршалгын ажахынууд …2,9 шахуу мянган центнер һү бэлэдхэлэй …дта тушааха ёһотой болоно. Энэмнай хахад …сэбэй 30 процентнь гээшэ ааб даа. Харюусал… …, шангахан лэ хүдэлхэ зэргэтэй бологдоно.

…нь һү худалдалгаар түрүүлжэ ябаһан Улаан… …Мухар-Шэбэрэй, Баргажанай үйлэдбэриин управ… …эй хажуугаар республика доторнай гээгдэлдэ …управленинүүд болон аймагууд бии ха юм. Жэ… …Хяагтын үйлэдбэриин управлениин, Захааминай …ажахынууд түсэбөө 61 процент, Кабанскын, …управленинүүд—66 процент, Ахын аймаг— …ент дүүргэнхэй. Эдэнэрэй колхозууд болон …өөһэдынгөө доторой арга боломжые дууһан …шаданагүй гэжэ тэмдэглэмээр.

…ээр гүрэндэ худалдадаг Хяагтын үйлэдбэриин …иин байдал ехээр һанаа зобоонo. Үнеэдэйнгээ …шье талаар, бэрхэнүүд һаалишадайнгаашье …ндэхи ажахынууд бултанай хойно гараха ёһо… …аа. Гэн гэтэр нёдондонойнгоо хэмһээ заашье …аагүй, мүн тэрэшэлэн хамагһаа багаар һү һаа… …һүүлшын арбан хоногой туршада энэ управ… …һү тушаалгаа арайхан гэжэ 7 процент нэ… …Тиихэдэ урдахи арбан хоногтонь 5 процентээр …бэлэй. Харин тиихэдэнь зарим управленинүүд …арбан хоногойхиһоо һүүлшын декадада хоёр да… …дээшээшье һү гүрэндөө ехээр худалдаа бшуу.

…убликымнай холын болохо Захааминай, Ахын ай… …колхозуудай байдал һайн бэшэ. Ахаархин ха… …эйнгээ түсэб миил 35 процент дүүргэнхэй, үне… …өө тушаагдаһан һүнэйнь хэмжээн ойрдоол 34 килограмм болоно. Тэрэшэлэн Захааминай колхозууд һанаһанда хүрэнэгүй.

Республикын колхоз, совхозуудта гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ тухай

1964 оной июниин 1-нэй мэдээн

Управленинүүд, аймагууд	Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр	Үнеэн бүриһөө тушаагдаһаниинь (кг.)	1963 онтой процентээр жэшээлхэдэ
Улаан-Үдын	77	367	99
Мухар-Шэбэрэй	74	333	125
Баргажанай	72	286	128
Яруунын	70	265	130
Хоринн	70	251	118
Баунтын	69	255	110
Зэдын	69	245	124
Кабанскын	66	372	122
Түнхэнэй	66	190	140
Хяагтын	61	292	100

Эгээ мүнөө ажахы бүхэнэй һаалиин гүүртэ, фермэнүүд барандаа зуһалан дээрээ гаража, малшадшье түбхинэбэ, малшье шэнэ газартаа һайса дадаба. Тиигэбэшье зарим ажахынууд тон муу бэлэдхэлтэйгээр энэ шухала хүдэлмэриие эмхидхэһэн байгаа ха. Үбэлжөөндөө байхадаа талха тарянай зүйл, бурдууг, дрожжоор эһээжэ, дэбтээжэ амта оруулһан бүдүүн тэжээл мал эдидэг байгаа ха юм. Харин зунай байрада үнеэдээ гаргахадаа, эдэ мэтын зүйлнүүдые хаһажархиһан ябадал үзэгдэнэ.

Жэшээнь, Улаан-Үдын управлениин Эрхирэгэй совхоз үнеэ харууһалган дээрэ шэнэ юумэнүүдые эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлһэн, иигэжэ үбэлэй үедэ һү һаалияа нилээд дээшэлүүлжэ шадаһан байгаа. Харин зуһаланда үнеэдээ гаргахадаа тэрэ бүгэдэеэ болюулжархиһан, малынь халсагай бэлшээри дээрэ адуулагдажа захалһан. Эгээн энээн дээрэһээ эндэхи центральна фермээрхин үдэртөө 400 килограмм һү дутуу һаадаг болоо бшуу. 16 литр һү сүүдхэдээ үгэдэг үнеэдһээ арай гэжэ 6—7 литр һү һаадаг ушар үзэгдэнэ. Ганса мүнөөшье үедэ бэшэ, ногооной һайншье болоод байхада, һаамхай үнеэдтэ алибаа нэмэлтэ тэжээл үгэлгэ тон шухалада тоологдохо зэргэтэй.

Иимэрхүү дутагдалнууд бусадшье нютагуудта ушарна. Иимэ байдал дары зайсуулагдаха ёһотой. Гадна үнеэдые үдэртөө гурба һаалга, һүни үдэргүй һайн бэлшээридэ адуулха ябадал һүнэй оросодо нилээд ехэ туһа нэмэри хүргэхэ арга боломжонууд болоно. Тиимэһээ энээн дээрэшье тохёолдоһон дутуу дунданuудые зайсуулха гээшэ тон удха шанартай хэрэг болоно.

Һү гүрэндэ тушааха түсэб амжалтатайгаар дүүргэхэ гэһэн тэмсэлдэ элдэб эсын, юрэ бусын хэрэгтэ һү гаргашалха ябадалые зогсоолго ехэ туһа хүргэхэ. Тугалда уулгагдаха искусственна аргаар һү бүйлүүлгэ заашье һаатаха, таһалдахагүйгөөр эмхидхэхэ хэрэгтэй болоно. Тэдээнтэй хамта үнеэнэй һү хоёр хүнэг соо илгажа һаадаг дүршэлые газааншалжа огто болохогүй.

Колхоз, совхозуудай партийна комитедүүд, совхозуудай профсоюзай организацинууд бүхы ниитэ-политическэ хүдэлмэриие һаалиин гүүртэ, фермэнүүдэй ажаһуудалай мүнөө үеын эрхэ байдалтай тааралдуулан эмхидхэхэ уялгатай. Түрүүшүүлэй дүй дүршэл сорсолго, бусадай ажал хүдэлмэридэ нэбтэрүүлгэ, социалис мүрысөө эмхидхэлгэ парткомууд болон рабочкомуудай үдэр бүриин анхарал доро байха хэрэг.

Нүхэд һаалишад! Дзержинскиин нэрэмжэтэ, Ториин совхозуудай һаалишад гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргээд байна. Тэдэнэй һайн һайхан жэшээгээр ажаллаха зуураа, зунай һайхан зулгы сагта үнеэн бүриһөө 1000 литр һү һаахын түлөө хүсэлэл оролдолгоёо элсүүлыт, социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсыт.

Гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэй түсэб амжалтатайгаар бэелүүлхын …үлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлэел!

…ржинскиин нэрэмжэтэ совхозой гахайн фермэ …мүнөө бүхыдөө 936 поршоонхо абтанхай. …гол эхэ гахай бүриһөө 7,9, бусадһаань 6,6—… …поршоонхо түрэһэн болоно. Эдэниие дүй дүр… …болоһон гахайшад Валентина Панькова, Ва… …на Снегирева, Светлана Панькова, Екатерина Панькова гэгшэд харууһална. Мүнөө тус фермын гахайнууд зуһаландаа гаргагданхай. Зураг дээрэ: гахайшад (зүүн гарһаа) Светлана Панькова, Екатерина Панькова, Валентина Панькова.

Бэшүүр. Ц. БАБУШЕЕВЭЙ фото.

Ургаса харууһалга һайнаар эмхидхэе

ТҮРГӨӨР, ЭРХИМ БОЛЗОРТО

ХЭРЭН (Телефоноор абтаба). Саянай совхозой эрхим механизаторнууд нүхэд Базыр-Жап Аюшеев, Александр Томилов, Даниил Ухеев гэгшэдэй даадаг кукуруза ургуулха оньһожоруулагдамал звенонууд полиингоо «хатание» агротехническэ этээл һайн болзорто, хүбхытэр элдүүрилһэн, минеральна болон нютагай үтэгжүүлгэнүүдээр шанаржуулһан хүрьһэн дотор һуулгажа дүүргэбэ.

Хоёрдохи отделениин кукурузашан нүхэр Аюшеев 140 гектарта арбаад үдэрэй туршада кукурузаяа тарижа дүүргэбэ. Тиихэдэ мүн эндэхи механизатор нүхэр Ухеев 100 гектарта кукуруза, 30 гектарта саахарай свёкло (фабрична) тариһан байна. 3-дахи отделениин нүхэр Томиловай даадаг звено 102 гектарта полиин «хатан дангиные» һуулгаба.

Тарилгынгаа хүдэлмэриие түргөөр, һайн болзорто хэжэ үрдиһэн эдэ звенонуудай механизаторнууд полинуудаа ургасынь бултайхын урда тээ борнойлжо, тарилгаяа харууһалжа захалхань. Энэ талаар техникэнь дууһан бэлэн. Тиихэдэ нүхэр Аюшеев түрүүшынхиеэ туршахын зорилгоор үшөө сорго, судан, люпин, донник гэхэ мэтэ тэжээлэй ургамалнуудые тарижа захалба.

Б. БУДАЕВ.

Хабар эртэ, зунай эхеэр хахалжа, һайнаар элдүүрилһэн сэбэр паар дээрэһээ орооһо тарянай үндэр баян ургаса абтадаг гээшэ. Тиимэһээ Хориин үйлэдбэриин управлениин Чисааныи совхозой 1-дэхи фермын механизаторнууд хабарай тарилга дүүргэһээр лэ бүхы «ДТ-54» тракторнуудаа паар хахалалгада табижа, үдэр һүнигүй хүдэлгэнэ. Зураг дээрэ: тэндэ хүдэлжэ байһан түрүү трактористнар (зүүн гарһаа) Мэлс Тыхешкеев, Александр Саглуев.

М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

АЖАЛАЙ ВАХТАДА...

Үглөөгүүр нэгэ бага хүйтэрөөд абаба. Хабарай саг өөрынхеэрээл ха юм. Гоё һайхан шаргал наран зүүн тээһээ мандаһаар оршон тойрониие дулаахан элшээрээ шарана.

Хабарай һайхан сагай эдэ олон абяанууд сооһоо трактор агтын хүнхинэхэ шэхэндэ элихэнээр дуулдана. Тэрэнэй абяан дүтэлхэ бүреэ хүсэтэйгөөр дуулдана. Хадагдаһан тарянай шаргал талын дунда хахалагдаһан зурууд элеэр харагдана. Тракторнуудай дүтэ болохо тума анзаһаар гаргагдаһан зурууд гүрэмэл гогшоо шэнгеэр жэрынэ. Тракторнуудай жолооe ехэхэн дүй дүршэлтэй хүнүүд барижа ябана ха гэжэ лаб мэдэхээр.

Эдэмнай Үдын совхозой (Хори) 3-дахи фермын түрүү механизаторнууд, ажалай удаарна фронтын замай залуушад Г. Намжиловай болон Р. Разисовай агрегадууд гээшэл.

Тоһон болошоһон хүбсаһатай хүрин хара багжагар шарайтайнууд, урин налагай, зохид зантай ажалша юрын хүбүүдтэ яатараа атаархамаар гээшэб. Эдэнэймнайл гараар баян таряан халюурхал ха юм. Сэхэ буразадаа соо болоһон энээхэн багахан хөөрэлдөөнһөө тобшолол хэхэдэ, эдэ хүбүүд Буряадай комсомолой 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсанхай.

Н. ХАЗУЕВ.

Хори.

ХҮНДЭТЭ НЭРЭЕЭ АЛДАРШУУЛАН...

Истомино тосхоной захада, Байгал далайн эрьедэ дүтэхэнэ ямар нэгэн завод гээшэ гү гэжэ һанахаар сагаан шохойгоор будагдаһан томо шулуун гэр. Энээнэй хажуугаар тарахадаа тэрэ гэр анхаран харалтайл болохо. Теэд энэмнай Кабанскын совхозой инкубаторна станци ха юм.

Гэр шадар, оршон тойрониинь ариг сэбэр, саб гэмэ. Доторонышье баһал бүхы юумэнь эмхи гуримтай, нарин нягта байдалтай. Юрэдөө, эндэ ажалша бэрхэ, хэһэн юумэдээ ханалгатай хүнүүд ажалладаг лэ юм байна гэжэ агшан зуура ойлгоодхихоор.

Нэн түрүүлэн тус станциин гидропонно аргаар ногоо ургуулдаг таһалга дотор орободи. Тиихэдэ хада хүбшын саһаншье хайлаадүй, Байгал далай үшөө мүльһөөр хушаатай байгаа бэлэй. Харин эндэ зун, ногоон анхилан ургажа байха юм. Тэрэ ногоониинь түмэр хайрсагууд соо ургана. Тэдэнь олон, хэдэн дабхар адляар дээгүүр зай забһаргүй табигданхай.

— Энэмнай кукурузын ногоон гээшэ. Энээниие нугаһанай дальбараада эдюулнэбди, — гэжэ иимэ аргаар ногоо ургуулдаг мэргэжэлтэй болоһон Елизавета Петровна Воробьева манда ойлгуулжа үгэнэ.

Станциин үйлэдбэриинь гол газар — дальбараагай «мүндэлдэг» хоорондуураа коридортой ута таһаг. Тэрэнэй хоёр хажуугаар элдэб приборнуудтай түмэрөөр хэгдэһэн олон хайрсагууд. Энэмнай инкубаторнууд гээшэ. Хамтадаа найма юм. Тэдээн соо 45 мянган үндэгэн гансата багтаха зэргэтэй.

Эндэмнай, үнэхөөрөө, завод шэнги даа. Элдэб түхэлэй аппарадууд дүүрэн, электрын элшэ дамжуулха хэмгүй олон утаһанууд, эндэ хүдэлжэ байгааша хүнүүдшье хуул сүлөөгүйнүүд.

Хүнэй орон сасуу обёороодхихоор, ханада хадаатай стенд. Тэрээн дээрэнь **«Эндэ коммунис ажалай нэрэ хүндэтэй коллектив хүдэлнэ»** гэһэн үгэнүүд алтаруулан бэшээтэй. 9 хүнһөө бүридэһэн энэ коллективэй иимэ үндэр нэрэ солодо хүртөөшьегүйдөө арганьгүй. Ушарынь эндэмнай тон ханалгатай, оролдосотой хүнүүд хүдэлдэг ха юм. Һара бүхэндэ даалгабаряа хүргы хухадгүй дүүргэжэ байдаг улад. Бэрхэ зоной ажал хэрэгыньшье бүтэсэтэй, урагшатай гүб даа.

— Энэ хабараймнай түрүүшын дальбараанууд үни абтаа һэн. Хамтадаа нугаһанай 21.500 дальбараа Степной Дворецэй шубуунай фермэдэ дэгжээхынь үгэнхэйбди. Һаяар хоёрдохи бүлэгынь абтахаяа байна. 35 мянган үндэгэн дальбараа болуутай байна,— гэжэ станциие даагша Нина Андреевна Анохина хөөрэнэ.

— Бултадаа хэды үндэгэн инкубацида табигданхайб?

— Мүнөөдэрэй байдалаар 200 мянган үндэгэн инкубацида һуулгагданхай. Үндэгэ даралгые үшөө үргэлжэлхэ байнабди,— гэжэ харюусана.

— Нина Андреевна, дэгжээһэн дальбаараануудаа гансал өөрынгөөл совхоздо үгэдэг юм гүт? Ондоо ажахыда худалдадаггүй гүт?

— Ехэнхинь совхоздоо тушаадагбди. Тиигэбэшье ондоо ажахынуудай, хүршэ аймагуудай гүйлтые дүүргэдэг ушар болодог,—гэнэ.

Эндэ ажалладаг операторнууд Александра Евстафьевна Поплевина, Антонида Константиновна Бабкина, Татьяна Петровна Мануйлова, механигууд Сергей Иванович Поздняков, Александр Иванович Николаев болон бусадай ажал хүдэлмэриие тон лэ магтамаар байна.

Тиихэдээ энэ станциие даагша Нина Андреевна Анохина ажал хэрэгээ мэдэдэг, шадамар бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ гэжэ хэлэхэ шухала. Тус станциин нээгдэһэн сагһаа хойшо энэ коллективые 11 жэлдэ хүтэлбэрилнэ. Энэ станци республика доторoo эгээл түрүү, һайн үрэ дүн ходо түйлажа байдаг станци юм. Тиимэһээ нүхэр Анохинагай аша габьяань ехэл гээшэ.

Тиимэл хадань Н. А. Анохинае нютагайнь ажалшад тэрэниие Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат болгон һунгаһан байгаа бшуу. Ажалша бэрхэ, эдэбхи үүсхэлшэ энэ нүхэр һаяшаг КПСС-эй гэшүүндэ кандидат болгогдон абтаа һэн.

Эбтэй эетэй, хэһэн хүдэлмэридөө ханалгатай, оролдосотойгоор хандажа байдаг эдэ нүхэд саашадаа хэзээдэшье үрэ ехэтэй һайн амжалта түйлажа байхань дамжаггүй гэһэн бодол манай толгойе тиихэдэ эзэлээ һэн.

Г. ХОГОЕВ,
Кабанскын үйлэдбэриин управлени.

ТАРИЛГАТАЙ ЗЭРГЭШҮҮЛЭН...

Хабарай хожомдожо ерээшье һаань, тарилгын хүдэлмэриие хаһа сагсоонь, эмхи гуримтайгаар дүүргэжэ шадаһан ажахынууднай ерэхэ жэлэйнгээ ургасын түлөө анхаралаа табижа байнхай. Иигэжэ эртын паар хахалха хүдэлмэриие тарилгатай зэргэ ябуулха ушартай болоно.

Зэдын үйлэдбэриин управлениин ажахынууд ойрхон зуурын сагта 17832 гектар тарянай газарые паарлаха түсэбтэй юм. Мүнөө 5000-аад гектар таряалан хахалагдаад байна. Паар хахалалгада техникын хүсэн үдэр бүри нэмэгдэн табигдажа, энэ хүдэлмэри үргэдэжэ байна.

Паар хахалалга илангаяа Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо эмхи гуримтайгаар хэгдэжэ байна. Эндэхид мүнөө жэлдэ 1105 гектар газар паарлаха уялгатай һаа, тэрэнээ дүүргэнтээ шахуу. Хабарай эртын тарилгын түсэб управлени соогоо эгээл түрүүн дүүргэһэн залуу мэргэжэлтэ, ВЛКСМ-эй гэшүүн Валерий Дымчиковэй хүтэлбэрилдэг тракторно-таряан ажалай бригада орой һуулгагдадаг ургамалнуудые тарижа байна. Кукуруза тарилга дүүргээ. Энэ бригадын механизаторнууд эдэ шухала хүдэлмэри гүйсэдхэхэтэеэ хамта һүниин халаанда паар хахалдаг юм.

Петропавловка тосхондохи ХХ партсъездын нэрэмжэтэ колхозой таряашад паар хахалалгые муу бэшээр эрхилнэ. Эндэ 1072 гектар хахалха түсэб мүнөө 700 гаран гектарта хүргэгдөөд байна. Мүн тэндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид паар хахалалгаяа улам эршэдхэнэ.

Д. БАДМАЖАПОВ.

„ЗНАНИЕ" ГЭЖЭ БҮХЭСОЮЗНА БҮЛГЭМЭЙ IV СЪЕЗД НЭЭГДЭБЭ

…«Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүл… …IV съезд Кремлиин Ехэ ор… …соо июниин 2-то хүдэлмэрэ… …бэ. Коммунис партиин үни… …гэшүүн, Социалис Ажалай … профессор Ф. Н. Петров …ые нээгээ.

…үхэр Н. С. Хрущев түрүүтэй …С-эй Центральна Комитедэй …зидиумые съездын хүндэлэлэй президиумдэ делегадууд ехэ дэбжэлтэтэйгээр һунгаа.

«Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй правлениин тоосоон; шалгалтын комиссиин тоосоон; бүлгэмэй уставта хубилалта, — нэмэлтэ оруулха тухай, бүлгэмэй правлениие, шалгалтын комиссие һунгаха асуудалнууд съездын зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаба.

КПСС-эй Центральна Комитедэй «Знание» бүлгэмэй IV съездэ эльгээһэн амаршалгын бэшэгые КПСС-эй ЦК-гай Секретарь Л. Ф. Ильичев уншаба. Энэ амаршалгань нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаа.

«Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ, СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент В. А. Кириллин «Коммунизм байгуулжа байгаа мүнөө үедэ ороной ажалшадай соёл болбосорол дээшэлүүлхэ хэрэгтэ «Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй дүүргэхэ үүргэ тухай» элидхэл хэбэ.

«ЗНАНИЕ» ГЭЖЭ БҮХЭСОЮЗНА БҮЛГЭМЭЙ ДҮРБЭДЭХИ СЪЕЗДДЭ

…үндэтэ нүхэд!

…«Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүл… …й дүрбэдэхи съездэ ерэһэн …адуудые, тус бүлгэмэй зэр… …жагсаһан олон түмэн алдарта …т интеллигенциие, промыш… …на болон хүдөө ажахын үйлэд… …ин үүсхэлшэд ба түрүүшүү… …Советскэ Союзай Коммунис …иин Центральна Комитет ха… …аар амаршална.

…ад зоной дунда эрдэм болбо… …дэлгэрүүлхэ гэһэн партиин хүндэтэ даалгабариие нэрэгэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ байгаа бүлгэмэй гэшүүдэй һайн һайхан хэрэгые Коммунис парти, бүхы совет арад үндэрөөр сэгнэдэг юм.

Коммунис общество байгуулжа байгаа мүнөө үедэ соёл болбосорол дээшэлүүлхэ хэрэгтэ «Знание» бүлгэмэй үүргэнь улам ехэ болоно. Олон түмэн арад зоной оюун ухаанай улам ургажа байгаа эрилтые эрдэм ухаанай элдэб һалбаринуудаар хангаха, эрдэм болон соёл культурын, техникын түйлалтануудые, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүй дүршэлые олондо тайлбарилан ойлгуулха, буржуазна үзэл бодолтой, зарим зоной ухаан сэдьхэлдэ үлэһэн хуушан сагай үлэгдэлнүүдтэй эбсэшэгүйгөөр тэмсэхэ, совет обществын бүхы ажалшадые научна суртал бодолтойгоор, коммунис ёһо заншалтайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэнь түрэл партидаа туһалдаг байха гэһэн харюусалгатай зорилго тус бүлгэмэй үмэнэ табигданхай.

КПСС-эй Центральна Комитет «Знание» бүлгэмэй IV съездэ амжалта хүсэхэ зуураа, тус бүлгэмэй гэшүүд коммунизм байгуулгын агуу ехэ хэрэгтэ, шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ, совет арадай политическэ болбосоролые, соёл гэгээрэлые улам саашань хүгжөөн бадаруулхын түлөө тэмсэлдэ партиингаа үнэн сэхэ туһалагша байха гэжэ батаар найдадагаа мэдүүлнэ.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет.

Һуулэй һонин

ВАЛЬТЕР УЛЬБРИХТЫН СССР-тэ БАЙҺАН ТУШАА

Вальтер Ульбрихт һамгантаяа, ГДР-эй партийна болон гүрэнэй ажал ябуулагшад июниин 2-то Свердловскһоо Новосибирск ерэбэ. А. П. Кириленко һамгантаяа, бусад хүнүүд эдэнэртэй хамта ерэлсээ.

Новосибирск городой областной партийна болон совет организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, городой олонниитын түлөөлэгшэд, журналистнууд айлшадые аэропортдо угтаа.

В. Ульбрихт һамгантаяа, ГДР-эй партийна болон гүрэнэй хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад, А. П. Кириленко һамгантаяа, областиин болон городой партийна, совет хүтэлбэрилэгшэд Новосибирскын оперо болон баледэй академическэ театрта А. Аданай болон Л. Делибэй «Корсар» гэжэ балет хараба.

Эндэ суглараһан хүнүүд айлшадые халуунаар амаршалаа.

(ТАСС).

Н. С. Хрущев Гарольд Вильсонтэй хөөрэлдэбэ

КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев СССР-эй парламентын уряалаар мүнөө үедэ Советскэ Союзда байһан Великобританиин лейборист партиин ударидагша Гарольд Вильсонтэй июниин 2-то Кремльдэ уулзаба.

Н. С. Хрущев Гарольд Вильсон хоёрой хоорондо мүнөө сагай уласхоорондын байдал тухай асуудалнуудаар, мүн хоёр талада хабаатай олон асуудалнуудаар хани ёһоной, сэхэ руунь хөөрэлдөөн болоо.

Лейборист партиин элитэ ажал ябуулагшад Патрик Гордон Уокер, Майкл Стюарт, Англиин парламентын гэшүүн Джозеф Слейтер, лейборист партиин гүйсэдкомой таһагуудай хүтэлбэрилэгшэд Дэвид Эннелз болон Джон Харрис Гарольд Вильсонтэй хамта хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Мүн СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ Я. В. Пейве, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов хөөрэлдөөндэ байлсаа.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи БЮРОДО,

РСФСР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

БАР ХҮСЭ ХЭРЭГЛЭНГҮЙГӨӨР

Кукурузын болон тэжээлэй ургамалнуудай үндэр баян ургаса абахын түлөө оньһожоруулагдаһан звенонуудай хоорондо дэлгэрһэн Бүхэроссин социалис мүрысөөнэй гурим тухай

Кукурузын болон тэжээлэй ургамалнуудай үндэр баян ургаса абахын түлөө оньһожоруулагдаһан звенонуудай хоорондо сонсохогдоһон Бүхэроссин социалис мүрысөөн гурбадахи жэлээ ябажа байна. Энэ мүрысөөнэй эхилһэн үеһөө хойшо Россин Федерациин механизаторнууд гарай ажал огто хэрэглэнгүйгөөр газараа элдүүрилдэг болоһон, ургаса ургуулха технологиие эрид хубилгаһан, агротехникэ һайжаруулһан, түрүүшүүлэй дүй дүршэл, эрдэм наукын туйлалтануудые үргэнөөр нэбтэрүүлдэг болоһон байна. Тэдэнэй олонхинь эрхим һайн амжалтанье туйланхай. «РСФСР-эй эрхим кукурузашан» гэһэн энгэртээ зүүдэг тэмдэгые хэдэн арбаад бэрхэшүүл абанхай.

Тракторнууд болон хүдөө ажахын машинануудые туршалгын Кубанска эрдэм-шэнжэлгын институдай мэдэлэй туршан шалгалгын ажахын Социалис Ажалай Герой В. Я. Первицкиин даадаг звено урда жэлнүүдэйхидэл адли айхабтар һайн үрэ дүн харуулаа. Кубанинхид 445 гектар газарһаа гектар бүриһөөнь 51,5 центнер кукурузын орооһо ургуулжа абаа. Энэ звенодо хүдэлдэг хүн бүхэн тус тустаа 7.631 центнер орооһо абаһан шуу. Нэгэ центнер орооһо абахын тула 8 минута гаргашалагдаһан, тэрэнэй өөрынь үнэ 82 мүнгэтэ болоо.

Кабардино-Балкарска АССР-эй «Большевик» колхозой А. М. Беслaнеевэй даадаг оньһожоруулагдаһан звеногой гэшүүн бүхэн 1963 ондо тус тустаа 7.592 центнер, Краснодарска хизаарай «Урупский» совхозой В. Н. Антохиновой даадаг оньһожоруулагдаһан звеногойхид тус тустаа 6.856 центнер кукурузын орооһо ургуулаа.

Амарай областиин «Верный путь» колхозой Н. Г. Останевэын хүтэлбэрилдэг механизаторнууд нэгэндо тус бүридөө һүн эдеэтэй болоһон 39 мянган центнер, тиихэдэ Т. Т. Трофимовай (Чувашска АССР-эй «Правда» колхоз) хүтэлбэрилдэг механизаторнууд тус тустаа 19 мянган центнер кукурузын ногоон набша намаа ургуулһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай февралиин (1964 оной) Пленумэй тогтоолдо харюу болгон, Россин Федерациин колхозууд болон совхозуудай механизаторнууд тэжээлэй ургамалнуудай үндэр баян ургаса ургуулха, тарилгын гектар бүриһөө бүри ехэ продукци абаха, ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлхэ, абтаһан орооһоной болон тэжээлэй өөрынь үные хямдаруулха талаар шэнэ уялгануудые абаба.

1964 ондо кукурузын болон тэжээлэй ургамалнуудай үндэр баян ургаса хуряажа абахын түлөө оньһожоруулагдаһан звенонууд (бригаданууд) хоорондо дэлгэрһэн Бүхэроссин социалис мүрысөөнэй гурим тухай асуудал КПСС-эй ЦК-ай РСФСР-тэхи Бюро болон РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет һая хаража үзэбэ.

КПСС-эй областной болон хизаарай комитедүүд, автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, хизаарай болон областной гүйсэдкомуүд, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управленинүүдэй партийна комитедүүд, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управленинүүд, колхозууд болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, тэрэшэлэн мэргэжэлтэд хадаа кукурузын эдеэшэһэн орооһоной, мүн гибрид болон эртэ эдеэшэдэг сортын кукурузын үрэһэнэй, кукурузын ногоон энэ набшын үндэр баян ургаса ургуулхын, тэжээлэй ургамалнуудай тарилгын гектар бүриһөө абаһан продукциин единицэдэ ажалай болон зөөриин тон бага гаргаша хэжэ, ехэ хэмжээнэй тэжээлэй единицэ абахын түлөө оньһожоруулагдаһан звенонуудай (бригадануудай) социалис мүрысөө үргэнөөр эмхидхэхэ уялгатай. Тиихэтээ хамта шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй дүй дүршэл, хүдөө ажахын продукцинуудые үйлэдбэрилхэ түрүү технологи эдэбхи үүсхэлтэйгээр үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа онсо хандуулха шухала.

Бүхэроссин социалис мүрысөөнэй гурим баталагдаба. Урда жэлнүүдтэ гансал абаһан ургасын, таригдаһан талмайн хэмжээн гол хараань болодог һаа, энэ дүримдэ звенодо хүдэлдэг гэшүүд бүхэнэйнь үйлэдбэрилһэн продукциин хэмжээн гол шухала хараа болгогдон оруулагдаба. Нэгэдэхи шан абахын тула кукурузашад (зоно бүхэниие хараада абан) 3.000—4.000 центнерһээ доошо бэшэ хүсэд эдеэшэһэн кукурузын орооһо гү, али 25 мянган центнерһээ доошо бэшэ кукурузын ногоон набша звеногой гэшүүн бүхэн тус тустаа ургуулха ёһотой болоно. Тиихэдэ тэжээлэй ургамалнуудые ургуулха механизаторнууд тус тустаа 3.000 центнерһээ доошо бэшэ тэжээлэй единицэ абаха зэргэтэй.

Мүрысөөнэй гурим дүүргэһэн оньһожоруулагдаһан звенонуудые (бригадануудые) урмашуулха зорилгоор иимэ хэмжээнэй мүнгэн шангууд тогтоогдобо гэбэл:

Кукурузын эдеэшэһэн орооһо, гибрид болон эртэ эдеэшэдэг сортын кукурузын үрэһэ, тэрэшэлэн кукурузын буурсагтай болоһон ногоон набша ургуулха оньһожоруулагдаһан звенонуудые шагнахын тулада 150 түхэригэй нэгэдэхи, 250 түхэригэй хоёрдохи шангууд бии болгогдобо. Энэ шанда хүртэһэн звенонуудай гэшүүн бүхэндэ «РСФСР-эй эрхим кукурузашан» гэһэн энгэртээ зүүхэ тэмдэг барюулагдаха.

Нэгэдэхи шангай хэмжээн тус тустаа 600 түхэриг, хоёрдохинь — 400 түхэриг байха. Мүнгэн шангайнь орондо тэдэнэй сэнтэй эд бараан барюулагдажа болоно.

Иимэ шангууд КПСС-эй обкомуудай болон хизаарай комитедүүдэй, автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй, хизаарай, болон облгүйсэдкомуудай зууршалгаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведээр олгогдохо байна. Шангуудые олгохо талаар материалнууд 1964 оной декабриин 1 болотор РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ ябуулагдаһан байха зэргэтэй.

Новгородой «Стекловолокно» гэжэ завод мүнөө үеын түрүү техникээр гүйсэд хангагдаһан предприятинуудай нэгэн мүн. Энэ завод ашаглалгада үгтэһөөр хэдэн һара болобо. Эндэ үйлэдбэрилэгдэдэг шэл утаһан, торгон ооһор ба бусад хэрэгсэлнүүд оронойнмнай промышленностиин олон һалбаринуудта хэрэглэгдэхэ юм. Мүнөө эндэ үйлэдбэрилэгдэдэг продукци хуу баран автомат техникын хүсөөр бэлэн болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **тус заводой электрын элиүэ хүсөөр хүдэлдэг пеэшэнүүдэй цех.**

ТАСС-ай фотохронико.

ТҮРҮҮ ДҮРШЭЛ—БУЛТАНДА

„Востсибуголь" комбинадай главна инженер В. П. Рязановскиин хөөрөөнһөө

Ашагта малтамалнуудые нээмэл аргаар малтан абаха технологи, техникэ нарижуулан һайжаруулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэхэ Бүхэсоюзна научно-техническа зүблөөн июлиин һүүл, августын эхин багта Черемхово городто зарлагдахань.

Эрхүүгэй шулуу нүүрһэнэй бассейнэй түб болохо Черемходо энэ зүблөөнэй үнгэргэгдэхөөр хараалагдаһаниинь маанадые баясуулна. СССР-эй Госпланай дэргэдэхи түлишын промышленностиин Гүрэнэй комитет болон горно научно-техническа бүлгэмэй Центральна правлени манай городто зүблөө үнгэргэхэ гэһэн шиидхэбэри абаһан байна. Энэнь миин юрын хэрэг бэшэ. Черемхово хадаа шулуу нүүрһэ нээмэл аргаар малтан абаха талаар Эхэ оронойнгоо эгээл томо районуудай нэгэн юм. Эндэ малтагдадаг шулуу нүүрһэнэй нэгэ миллион тонно бүхэнэй 760 мянганиинь гаргаша багатай, нээмэл аргаар абтана. Долоон жэлэй үнгэрһэн табан жэлэй туршада 60 миллион тонно шулуу нүүрһэн нээмэл аргаар малтагдаа. Энэнь эндэ абтадаг шулуу нүүрһэнэй 72 процентнь болоно.

Эхэ оронойнмнай шэнэ, горно техникэ Черемховой шулуу нүүрһэнэй разрезүүдтэ шалган ашаглагдана гээшэ. Газар малталгын техникын гигант болохо «ЭГЛ-15», «ЭГ-2-15», «ЭШ 15/90» маркын экскаваторнууд түрүүшынхеэ эндэ туршагдаба. Иимэ машина нэгэ минута бүхэндэ 60 метрэй траншейһээ 35 кубометр газар малтан гаргадаг. Мүн бүтээсэ ехэтэй буровой станогууд түрүүшынхеэ эндэ шалгагдажа, ашаглагдажа эхилһэн юм. Хүсэ ехэтэй горно техникые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тула түрүү технологи нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэриие зүбөөр эмхидхэхэ шухала. Энэ талаарнье черемховойхид һайн дүй дүршэлтэй болоһон байна.

Мүнөө үеын шэнэ техникые горно хүдэлмэриин түрүү технологитой зохилдуулан хэрэглэхэ дүй дүршэлые Эхэ оронойнгоо разрез, карьернуудай бүхы коллективүүдэй шадабари болгохо гэһэн зорилго тус зүблөөнэй урда табигдана. Горно хүдэлмэридэ нээмэл арга үргэнөөр хэрэглэхэ, арад зоноойнгоо аша туһада ашагта малтамалнуудаа зорюулха талаар саашанхи зорилго, тэрэниие бэелүүлхэ арга зам, хэмжээ, ябуулганууд зүблөөн дээрэ тодорхойлогдохо юм.

Донбассай, Кузбассай, Криворожиин, Карагандагай, Уралай болон оронойнмнай шулуу нүүрһэнэй, түмэрэй рудагай бусад бассейнэй, слюда малталгын районуудай горнягууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд зүблөөндэ хабаадалсахань. Ашагта малтамалнуудые нээмэл аргаар абаха дүй дүршэлтэй танилсахын тула Венгриин, Польшын, Румыниин, Чехословакиин, Югославиин, Германска Демократическа Республикын горнягуудай делегаци эндэ ерэхэ юм. Эхэ оронойнгоо горно промышленностиие саашадань хүгжөөхэ, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэхэ, мүн Зүүн-Сибириин экономическа районой шулуу нүүрһэнэй хэбтэшые нээмэл аргаар малтан абаха технологи хүгжөөхэ тухай элидхэлнүүд зүбшэн хэлсэгдэхэ.

Шулуу нүүрһэн ганса энергетическэ түлишэ бэшэ, харин химическэ индустриин шухала зүйлнүүдэй нэгэниинь юм. Тиимэһээ арадай ажахыда хими хэрэглэхэ хэрэгтэ горнягуудай хэр зэргээр хабаадалсаха тухай мүн лэ зүбшэн хэлсэгдэхэ. Энэ асуудалда зорюулагдаһан элидхэл хэгдэхээр бэлэдхэгдэжэ байна. Зүблөөндэ хабаадагшад дүй дүршэл тухайгаа хөөрэлдэхэ, манай экономическа районой горно предприятинуудта экскурсяар ошохо юм.

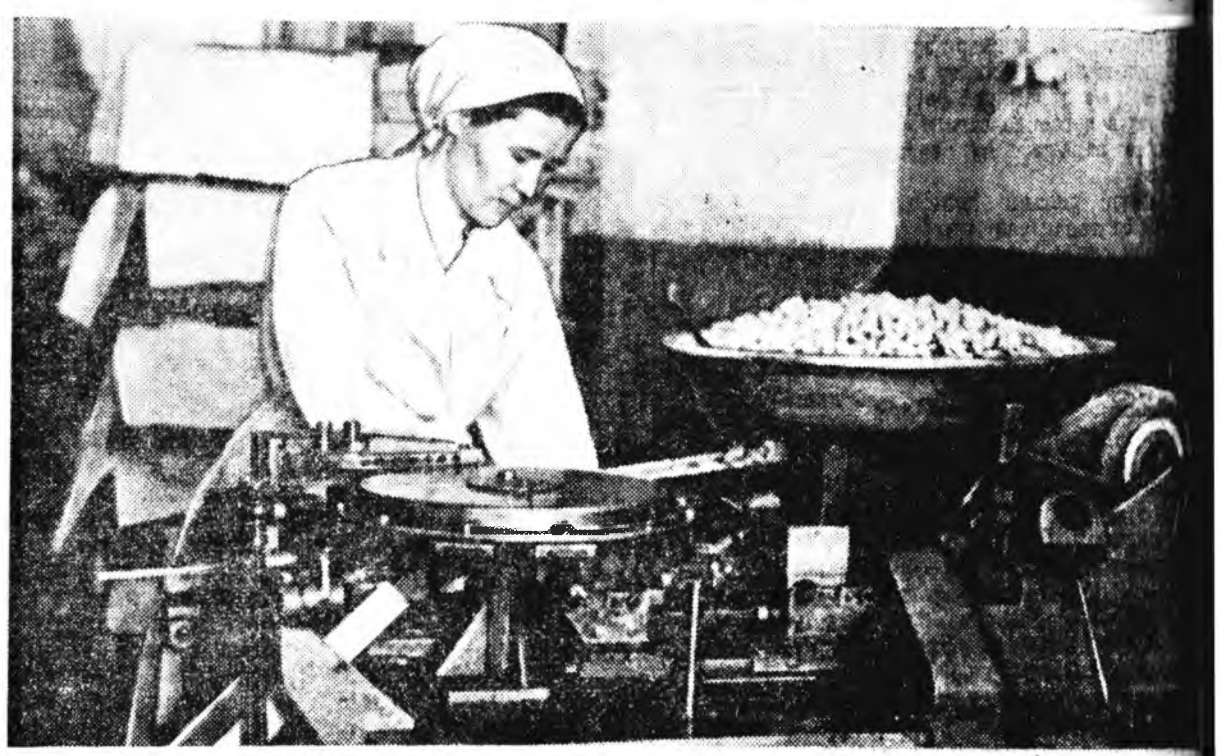
Горнягуудай Бүхэсоюзна зүблөө бэлэдхэхэ, үнгэргэхын тула академик Н. В. Мельников түрүүтэй эмхидхэлэй комитет бүридхэгдэһэн байна.

Зүүн-Сибириин горнягуудай урда бүри ехэ, харюусалгатай зорилго табигдаа. Өөрынгөө дүй дүршэлтэй бусад горнягуудые танилсуулхаар бэлэдхэжэ байһан шулуу нүүрһэшэд абаһан социалис уялгануудаа заатагүй дүүргэхэ гэжэ оролдоно.

М. ГОРЯЧКИН.

Ивалгын кондитерска фабр... да социалис мүрысөөнэй ... улам шангадана. Фабрикын ... хүнүүдэй нэгэн автоматчица ... рия Оленникова халаанайнгаа ... мо үдэр бүри 120—130 про... хүрэтэр дүүргэдэг. Зураг д... коммунис ажалай ударник Н. О... никова ажалдаа.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХИМИ ХҮГЖӨӨЛГЭДЭ ЗОРЮУЛАН

Эхэ оронойнгоо химическэ промышленность хурдан түргэнөөр хүгжөөһэнэй ашаар арадай ажахыда шэнэ дэбжэлтэ туйлаха гэжэ партимнай харааланхай. Бүхы совет арад партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэриие һайшаажа, хими хүгжөөлгэдэ хүсэ шадалаа зорюулха тухайгаа мэдүүлнэ. Арадай ажахыда хими хэрэглэхэ гээшэ манай бүгэдын хэрэг, манай хараа шугам гэжэ тэдэнэр хэлэнэ.

Экономическа район доторнай химическэ хэдэн предприяти барихаар хараалагданхай. Эдэ предприятинуудые түргэнөөр бариха, Ехэ хими хүгжөөхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө туһа нэмэри оруулалсаха гэжэ ажалшад шиидэбэ. Байгша оной эхеэр Эрхүүгэй областиин найман предприятиин коллектив түсэбһөө гадуур продукци үйлэдбэрилжэ, Ехэ химиин жаса байгуулха гэһэн үүсхэл гаргаһан байна. Областиин бусад предприяти, барилгын, транспортын хүдэлмэришэд энэ үүсхэлые дэмжээд, социалис уялга абанхай.

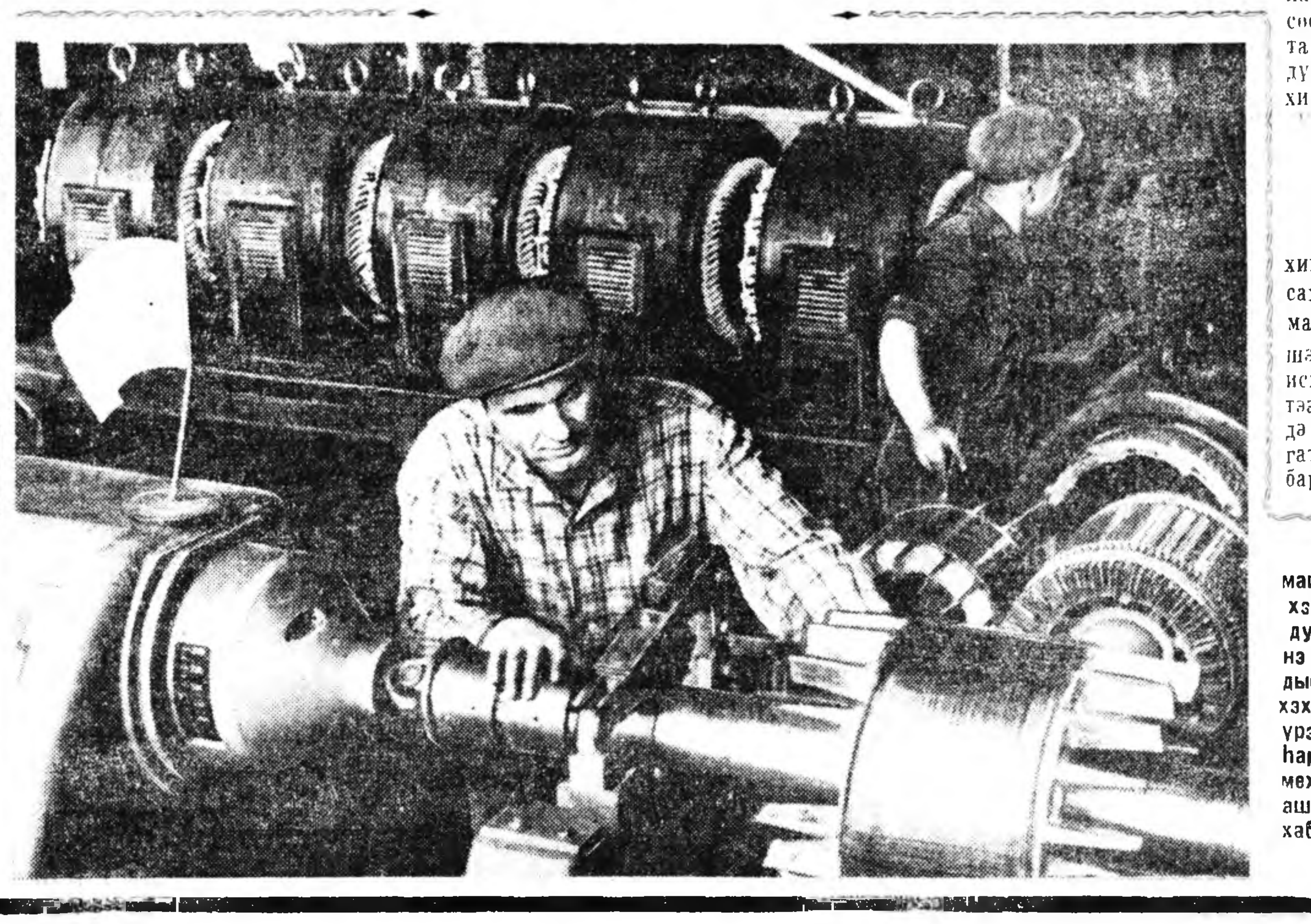
Ангарскын цементнэ заводой коллектив даабариһаа гадуур үйлэдбэрилһэн продукциин 100 мянган түхэригые хими хүгжөөлгэдэ зорюулха гэһэн уялга абаһан юм. Технологи нарижуулан һайжаруулһанай, түхеэрэлгээ ашагтай һайнаар хэрэглэһэнэй ашаар амжалта туйлаха гэжэ оролдоһон цементнигүүд хэлэһэн үгэдөө хүрэхөөр ажаллаа. Тэдэнэр жэлэйнгээ уялгые дүрбэн һара соо дүүргэээд, бүгэдэ арадай химиин жасада 100 мянган түхэригэй нөөсэ оруулжа шадаа. Туйлаһан энэ амжалтаараа зориглоһон тус коллектив жэлэй дүүрэтэр үшөө 100 мянган түхэригэй арьбалалта хэжэ, хими хүгжөөлгэдэ зорюулха гэһэн социалис уялга дахин абаба.

Ехэ химиин жаса байгуулха гэһэн үүсхэл гаргагшадай нэгэн, түмэр замай Нижнеудинскын отделениин коллектив эршэмтэй шангаар ажаллана. Арадай ажахын элдэб ашаа шэрэхэ түсэбөө улүүлэн дүүргэхэ, поезднуудай миин байха ушар усадхаха талаар һайн үрэ дүн туйлагдана. Жэл соо 240 мянган түхэригэй арьбалалта хэхэ уялгаяа тэдэнэр бодотоор дүүргэжэ, 130 мянган түхэриг Ехэ химидэ зорюулһан байна. Горно түхеэрэлгэ бүтээдэг Усольско ... шудхалгын цехэй хүдэлм... Ф. Чупров, Г. Мошкин машина... таль бүтээлгын саг бага болг... һэн гүйлтатайгаар цехэйнгээ ... бэрилэгшэдтэ хандаһан юм. ... тэдэнэр горитой амжалта т... тэрэнээ химиин жасада үгэхэ ... шиидэнхэй. Хүдэлмэришэн бүх... малта хэхэ аргатай, тиимэһээ ... ческэ промышленность хүгж... рэгтэ өөһэдынгөө туһа нэмэри ... лая гэжэ тэдэнэр областиингоо ... хүдэлмэришэдтэ хандаба.

Мүн экономическа районой ... шод бүгэдэ арадай энэ хэрэгт... далсана. Буряадай мэдээжэ мо... А. П. Кудряшовой үүсхэлые ... гэй областиин модо бэлэдхэгш... жэнхэй. Тэдэнэй жэшээгээр ... жа байһан бригаданууд һарын ... сэбые болзорһоонь урид дүүргэ... бан хоног соо түсэбһөө гадуур ... бэлэдхэжэ, хими хүгжөөлгэ... нэмэреэ оруулха гэжэ шиид... Областиин түрүү модошон ... Лиинэй бригада һара соо 3600 ... метр модо бэлэдхэхэ уялгатай ... хэдээ тэдэнэр долоон хоногой ... хи үдэр бүхэндэ химиин аша т... ажаллаха гэһэн уялга абаба.

АЛТА МАЛТАГШАД МҮРЫСЭН...

Түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ, хими хүгжөөлгэдэ хубитаяа оруулалсаха зорилго урдаа табиһан алта малтагшад өөһэд дундаа мүрысэжэ, шэнэ уялга абанхай. Ксеньевскэ приискын проходчигууд ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлжэ, үйлэдбэреэ жэгдэ һайнаар ябуулха арга хангаха уялгатай. Алта малтаха сезонойнгоо даабари ноябриин 1-дэ дүүргэхэ, алтанай грамм бүхэнэй өөрынь үн... процентээр хямдаруулха гэжэ... коллективэйхид шиидэбэ. Тус п... кын коллектив Үндын алта м... шадые социалис мүрысөөндэ ... түсэбһөө гадуур алта малтаха, ... жэ хими хүгжөөлгэдэ хабаад... гэһэн һанал эрмэлзэлгэтэйгээр ... лажа байна.

Заводоо гүрэндэ олзо оруулдаг предприяти болгохо талаар «Элек... машина» заводойхид ехэ хүдэлмэри үнгэргэнэ. Ажалдаа шэнэ, түрүү ... хэрэглэхэ, үйлэдбэреэ зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ саг үргэлжын анхараа... дуулагдадаг болоо. Новочеркасска заводойхидой жэшээгээр үйлэдбэреэ... нэ гуримаар түсэблэдэг болонхой. Электродвигатель, автокранай деталь... дые бүтээхэдэ хэды сагай гаргашалагдаха байһые хараалжа, үдэр бүх... хэхэ ажалаа эртээнһээ түсэблэжэ, эмхи гуримтайгаар ажаллахада һ... үрэ дүн туйлагдана. «Электромашина» заводой цехүүд, участогууд һүү... һарануудта жэгдэ һайнаар хүдэлжэ, түсэбөө үлүүлэн дүүргэнэ. Элек... механическа цехэй хүдэлмэришэд үйлэдбэреэ шэнэ гуримаар түсэблэһ... ашаар амжалта туйлана. Зураг дээрэ: цех соогоо түрүүлжэ ябаһан мех... хабсаргагшадай бригадые даагша И. Н. Мирошников ажалдаа.

Э. БРЮХАНЕНКЫН фото.

БЭЛИГ ШАДАБАРИ ГЭЭШЭ ЮУН БЭ?

Ленинэй шанда хүртэһэн профессор Алексей Леонтьевтой „Здоровье" журналай корреспондентын хөөрэлдэһэн тухай

Мүнөө сагай хүнэй бии болоһон сагһаа хойшо һүүлэй 40—50 мянган жэл соо тэрэнэй ажаһуугаһан эрхэ байдалынь таһалгаряагүйгөөр улам түргэнөөр хубилжа байгаа. Зүгөөр, өөрынгөө бэе махабадай бүридэлгын талаар хүн гээшэ мүнөөхил хэбээрээ үлэһэн байха юм. Юрэдөө биологическа хубилалтын болон түүхэтэ хүгжэлтын урагшаа дабшалта хоюулан аб адлихан байдаггүй юм.

Хүнэй бэлиг шадабари гээшэ өөһэдынь элдэб юумэ хэхэ бүтээхэ тумаа улам нарижан дээшэлдэг. Нэгэ үеын хүнүүд нүгөөдынгөө, урда тээхи үеынгөө хүнүүдэй хэһэн, байгуулһан юумэ эдлэжэ, өөһэдынгөө ажаһуудал эрхилдэг түүхэтэй. Дэлхэй дээрэ хүнэй түрэхэдэ, далай ехэ баян зөөри хэрэгсэл бии байдаг ха юм.

Теэд, ондоо хүнүүдэй иигэжэ элдэб юумэ хэжэ бүтээжэ һураһан бэлиг шадабариие яагаад шудалха гээшэб? Юрэ ниитын-түүхэтэ хүгжэлтын туйлалтануудые хүнүүдэй ами-амяараа шудалха ябадал яагаад болодог бэ?

Хүн бүхэн хара багаһаа хойшо хүнэй зэргэдэ ороһойб гэжэ оролдодог. Тиин общество дотор ажаһуухын тулада, тэрэ өөрынгөө түрэлхи бэлиг шадабариие шадахыса дэлгэрүүлхэ, заатагүй ажаллаха гэжэ оролдохо ушартай болоно.

Ямар нэгэн тушаан болоһон шалтагаан дээрэһээ хүүгэдэй бүри бага ябахаһаа хойшо хүн зоной жама ёһоһоо гадуур гарадаг ушарнууд тухай эрдэмтэд мэдэхэ байна. Тиихэдээ тэдэмнай адууһа малай түхэлтэй болодог. Жэшээнь, тэдэнэр ухаанаараа бодожо үзэжэ, дуугаржа шадахагүй байхаһаа гадна, хүн шэнгеэр хүл дээрээ бодоод ябажа шадахагүй, харин дүрбэн мүсөөрөө мүлхидэг жэшээтэй.

Баһа, тад һөөргэ жэшээ хараад үзэе. Мүнөө сагай хүн үг гарбалтанһаа эгээл гээгдэнги барга бүдүүлиг үгсаатанда хамаадаха гуайкилнууд гэжэ бага яһатан Парагвайда бии юм. Тэдэнэр ондоо яһанай хүнүүдтэй уулзахаһаа зайсан, хара амяа хараал лэ, бүтүү бүглүү модон соогуур ябадаг нүүдэл ажабайдалтай. Тиин нэгэтэ эрдэмтэд-мэргэжэлтэд тэдэнэй дуугаралсахые шагнаһан юм ха. Тэрэнь даншье тулюур, модохир хэлэн байшоо.

Тиигээд хүн зоноһоо хулжан тэрьедэжэ ябатараа, гуайкилнууд хоёртой басагаяа гээжэрхиһэн байгаа.

Энэ үгсаагаатанай хоргодон арилшаһан ушарһаа, тэрэ басагые түрэлхидтэнь бусаахын аргагүй байшоо. Франциин этнограф Веллар гэгшэ бишыхан хүүхэниие нютагтаа абаашаад, өөрынгөө гэр бүлэ дотор һурган хүмүүжүүлбэ. Хорин жэл болоод байхада, 1958 ондо, Европын ямаршье эрдэмтэй эхэнэрһээ дутуугүй, гурбан ондоо хэлэ мэдэхэһээ гадна, өөрөө үргэжэ абаһан эсэгэдээл адли, улад зоной зан байдал шэнжэлдэг болоо һэн.

Энэ ушар юу харуулнаб гэхэдэ, үндэһэ яһанай илгаае хамаархангүй хүн бүхэн мүнөө сагай эрдэм болбосоролые шудалжа шадаха юм гэһэн һанамжые лаблан гэршэлнэ. Тиихын тулада гансал тааруу зохид эрхэ байдал хэрэгтэй байна ха юм.

Зай, мүнөө хүнүүдэй бэлиг шадабари тухай асуудал хараад үзэе.

Гансал анханай табисуураар, эхэһээ түрэһөөр бэлигтэй хүнүүд хүгжэм шудалха аргатай байдаг гэжэ хододоо тоолодог байһан юм, мүнөөшье тоолоһоор. Хүгжэмшэд гээшэ жиирэй хүнтэй адли бэшэ, түсгаар һонор хүнүүд гэжэ бододог юм. Теэд, эрдэмтэдэй хэһэн түсхай шэнжэлгэ дээрэһээ харахада, иимэ һанамжын худал байһаниинь элирнэ.

Бүгэдын мэдэһээр, Европын арадуудай хэлэн темброе гэжэ нэрлэгдэнэ, абяанай олон ондоо тембр гээшэ ехэ удхатай байдаг юм. Зүгөөр, элдэбын аянгатайгаар дуугардаг хэлэн бии. Тиимэһээ, хара багаһаа хойшо олон ондоо абяа бэрхээр илгаруулжа һураһан хүн ямаршье аялга ойлгожо абахадаа угаа бэрхэ, һонор байха ушартай. Вьетнамһаа ерэһэн хэдэн олон студентнүүдые шалгажа үзэхэдөө үнэхөөрөө тиимэ юм байна гэжэ үнэншэһэн байгаабди.

Гэхэ зуура, Англиин профессор Тейлорэй хэһэн шэнжэлэлгэ мүн лэ тэрэ ушарые гэршэлэн харуулна.

Тиигээд ерэхэлээрээ, хүнэй бэлиг шадабари гээшэ эхэһээ түрэһөөр бии байдаг гэжэ ойлгожо болохогүй, харин хүнэй һуудал байдал дээрэһээ, бодото ажал хэрэг дээрэһээ эхилэн бии болоно. Тиин хүнэй бэлиг шадабариин миин зүгдөө бии болоогүй юм һаань, тэрэниие зорюута бии болгожо болохо байна ха юм. Эгээл тиимэ туршалга бидэнэр хээд үзэһэн байгаабди.

Тиихэдээ Москвада һуудаг 100 ехэ хүниие шэнжэлэн үзэбэбди. Тэдэнэй 30 тухай хубинь хүгжэм илгаруулан ойлгожо шадахагүй, һонор бэшэ байшоо.

Дам саашаа тиимэ һонор бэшэ хүнүүдэй дунда түсгаар зохёоһон дүримэй ёһоор, хэшээл үнгэргэжэ эхилһэн байгаабди. Тиигээд нэгэ хэдэн хэшээлэй һүүлээр, тэдэнэр абяа илгаруулжа шадаха болоо һэн. Энээн дээрэһээ харахада, хүниие хүгжэм ойлгодог һонор болгохо арга дүүрэн бии.

Зүгөөр, бага наһанданьтиимэ һонор болгохонь бэлэншье, саашадаа бата найдамтайшье байха гэжэ мэдэхээр аабдаа. Подольскдо хүгжэм заадаг багша Михаил Кравец гэгшын хэһэн ажалай дүй дүршэл энээниие гэршэлэн харуулна. Тэрэ хадаа хүгжэм ойлгохо талаар һонор гү, али һонор бэшэ гэжэ заашье илгаруулангүй, хүүгэдые өөрынгөө һургуулида абадаг юм. Тиигэбшье һаань, тэдэнэр бултадаа бэлигтэй бэрхэ хүгжэмшэд болодог байна бшуу!

Юрэдөө һорилго хэжэ дадхаан һургаад байбал, хүнэй бэлиг шадабариие бүхыдэнь дэлгээн гаргажа болохо юм. Жэшээнь, тоо бодолгын, уран зуралгын, ой ухаандаа оруулан хадуулгын талаар тиимэ бэлигтэй бэрхэ болохо, бэеэ һургаха арга бии.

Гэхэһээ байтагай гэрэл туяае, нюдөөрөө хараагүй аад лэ, харин арһаараа ойлгожо илгаруулдаг боложо шадаха юм. Жэшээнь, столой хабтагайда гаргаһан нүхэн дээрэ гараа табихадаа тэндэ дороһоонь өөдэ ямар нэгэ туяа татажа байна гэжэ хүн түрүүшээр ойлгоогүй һэн гэлэй. Теэд нэгэ хэды шэнээн саг соо һорилго хээд байхадаа, «альгамни жэржэгэнэнэ», «ямар нэгэ юумэ гэжэгэнүүлһэн шэнги болоно» гэжэ хэлсэдэг байха юм.

Энэмнай юун дээрэһээ болоноб? Түрүүн үгы байжа байтараа һүүлээрнь хаанаһаа бии болодог юм гэжэ асуултай гээшэ ааб даа. Тэрэ хадаа анхан сагта, бүри эртэ урда, хүнэй бэедэ бии байһан аад, хожомоо холо саана орожо хадагалагдаһан мэдэрэл нэбтэржэ, наашаа гаража ерэнэ гэхэ жэшээтэй. Тайлбарилан хэлэхэдэ, эртэ балар сагта тиимэ мэдэрэл хүнэй ажамидархын тулада хэрэгтэй байбашье һаа, байн-байтараа хэрэгээ боли-болиһоор, мохожо баларданһан юм ха. Тиигээд мүнөө яахын аргагүй хэрэгтэй болоһон сагта, дахяад бии боложо шадаха байна ха юм.

Баһа, нэгэ жэшээ хараад үзэе. Дүлии хүнүүд юумэ ажаглан харахадаа, ехэ бэрхэ болодог. Тиихэдэ һохор хүнүүд нюдэ һайнтай хүнүүдтэ орходоо, дан ондоохоноо үнэршэ, шэхэниинь һонор, эдеэнэй амта мэдэхдээ бэрхэ байдаг.

Тиин, хүнүүдтэ тиимэ юрэ бусын мэдэрэл шэнээр бии болодог һэн хойноонь, тиигүүлжэ шадаха ямар нэгэн орган бии байха ушартай болоно. Эрдэм шэнжэлэлгэ дээрэһээ хараад үзэхэдэ, хүнэй бэедэ тиимэ орган бии гэжэ хэлэхээр юм.

Хүнэй үураг тархи соо олон ... ажал ябуулгын нүлөөн доро рефл... нүүдэй тогтууритай систем бии ... лодог. Энэмнай хүнэй эхэһээ түр... лэ үгы байһан аад, һүүлээрнь ... һууха үе соонь нэмэжэ бии бол... органууд гэжэ нэрлэгдэнэ.

Иигэжэ һанахада юрэ бусын ... дэл гэжэ тоолохоор ааб даа. Гэ... орган гээшэ хүнэй бэедэ эхэһээ т... һөөр заатагүй ходо бии байха ... жэ ойлгожо болохогүй гээд ор... гайхамшагта физиолог Ухтом... хэлэдэг бэлэй.

Хүнэй бэлиг шадабари хадаа ... тархи соо бэлэн байха анханай ... суур дээрэһээ оюун бэлигтэй б... гэжэ тоолохо гээшэ тон буруу. ... дамжан ерэһэн хүн бүхэнэй онсо ... шэнжэ шанар хадаа гансал һ... сэдьхэлэй болон бэлиг шадаб... бии болжо бүрилдэхэ эрхэ б... олгоно. Энээндэ гол шухала юу... гэхэдэ, хүниие тойрожо байһан ... шон байдал, тэрэнэй өөрынь х... ажал болон тэмсэл болохо юм.

Оюун бэлиг гээшэ юун бэ гэх... лоо һаа, тэрэниие олон ондоо ... байдал болон ушар шалтагаан д... һээ дулдыдан бии болодог гэжэ ... хэ байнаб. Манайда хүүгэдые ... багаһаань хойшо эрдэм болбосор... амта танюулжа эхилээд, тон олон ... зын юумэндэ һургадаг, бэлиг ... бариинь дэлгээн харуулдаг боло...

Хүн гээшэ эхэһээ түрэһөөр т... түсгаар оюун бэлигтэй байда... харин миил бэлиг шадабариие ... болгохо арга шадалтай байдаг ... дахин дабтаха байнаб. Тиигээд т... мнай эдэбхи хэшээл гаргажа, ... хэрэг бүтээхэ үедэ бүрилдэн би... лохо ушартай.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур
1964 оной июниин 4.

дай комсомолой
0 жэлэй ойдо

МИНИИ НҮХЭД ШЭРЭМ ШУДХАГШАД

ндэлэлэй самбар. Нэгэ
дэ булангдань дулаахана
ан В. И. Ленинэй дүрэ, ну-
андань наранай арюухан
эро намилзан толотоһон
түг, энэ наранай элшэ ту-
һүр жабхалантайгаар гэрэл-
томонууд аад, тиимэшье
а гоёогдонгүй бэшэгдэһэн:
хүнүүд» гэһэн үгэнүүд.
үрнь Улаан-Үдын ЛВРЗ-
эм шудхалгын цехэй эрхи-
хим ажалшадай дүрэнүүд
нэ.

бүри хүндэлэлэй самбарай
ар үнгэрхэдэм, намайе
й омог нюдөөр шэртэн:
д үзыш даа, мантай зэр-
үзыш даа»,— гэһэншэгээр
Эдэнэй дунда эдир залуу
шудхагша минии нүхэр
лец Борис Мухлуев һуул-

* * *

ЫТАРХАН аад, тон хүнгэ-
өөр ябадаг энэ залуу хүнэй
ртүүр, хамагһаа урид но-
рэтэй ЛВРЗ-эйн проход-
хүрэжэ ерэхыень харахат.
аа урид ерээд, ажалайнгаа
а һэлгэжэ үмдэһэнэй удаа.
гүүр эзэн ёһоор ябажа га-
Хамаг юумэнүүдые эрьежэ
урид ажаллаһан халаанай
ришэдэй хайшаа хэрэгээр
нгаа газар арилгаад, үлүү
үдые үлөөгөөд байгаа
үтэр өөрынгөө халаанай мастер Владимир Галкинда дуулгадаг, тиигээд лэ хоюулан саг дары хэрэгтэй хэмжээнүүдые абадаг. Бү гайхагты, энэ нүхэрнай тон ехэ эрилтэ хамта хүдэлдэг ажалшадтаа табидаг зантай. Үгы, энэнэйнь түлөө Борисые шоо үзэдэг бэшэ даа, харин хамта хүдэлдэг нүхэдынь хүндэлдэг болонхой. Юуб гэхэдэ, халаанайнгаа дүүрэхэдэнь, ажалшан бүхэн өөрынгөө ажаллаһан газар дээрэхи үлүү дутуу юумэнүүдые арилгаха зэргэтэй, тиигээд нүгөө халаандаа тушаахадаа ариг сэбэр байлгаха—хатуу ёһо юм. Энэ ёһые Борисой хүтэлбэрилжэ ябаһан бригадын гэшүүд хэзээдэшье эбдэдэггүй. Үндэр томо шэрэм шудхалгын цехэй үһэйнь үнэхөөрөө номин хүхэ огторгой шэнги салуугаар харагдажа, тэрэнэй доохонуур тоогүй олоор гэрэлтэһэн электрын галнууд огторгойн мүшэд шэнгеэр ониб-аниб гэжэ эмнидэг. Эдэ мүшэдэй гэрэл доохонуур, шэрэм хүүргын томо ехэ мүрэнэй хоёр эрье холбоһондол, цехэй хоёр хана холбоһон мантан томо хүүргэ-кран шэрэм рельс дээгүүр һолжорон, далайн онгосодол тамарна. Мүн лэ хайр шоройгоор элдэбын детальнуудай хэб сохидог хэдэн арбаад станогуудай нижаганаан, галта могойдол хүндөөр уухилдаг шэрэм хайлуулгын пеэшэнэй уухилаан, эдэ бүгэдын хүсэтэ нэрэлэн хуу баран нииләжэ, шадитэ хөнгёо хүгжэмдэл шэнхинэжэ байдаг. Хонгёо ажалайнгаа хүгжэмдэ дадашаһан Борис Мухлуев эдэ бүгэдэндэ баясажа, ажалайнгаа шэнэ үдэрые эхилдэг.

* * *

ШУДХАЛГЫН пролёт... Үдэр хоногуудые хэмжэһэндэл аалиханаар даа, тон лэ аалиханаар булад хатуу нюрган дээрээ шоройгоор тон лэ нягтаар сохигдожо бэлэн болоһон хэбүүдые ашанхай конвейер урагшаа дабшана. Хахад тонно багтаадаг шанагаар дүүрэн улаабхилан мэлмэрһэн шэрэм абажа, хэбүүдые шудхажа эхилхэдэнь, харагты даа. Шанагынгаа эшые бүхэ гэгшээр баринхай, тон габшагай түргэнөөр хүдэлэн, крановожата эхэнэртээ шанагаяа зүбөөр хэбтэ дүтэлүүлхыень заажа байгаад, айхабтар түргэнөөр шудхахыень харахадаа, үнэн зүрхэнһөө атаархахат. Түргэн саг соо һайн шанартайгаар шудхадагаараа энэ хүн нүгөөдүүлһээ яһалал шалгаржа гарадаг.

— Мүнөө үдэр Борисней шудхахань, яашье һаа халаанайнгаа даабари үлүүлхэмнай хаш,— гээд хэб сохигшод дундаа хөөрэлдэдэгбди. Үнэхөөрөө гайхамаар! Харахада юрын лэ ажалшан аад лэ, ямар үндэр һанаатай, томо, ёһотой хүдэлмэришэн хүн гээшэб даа. Иимэ хүн үнэхөөрөө шэрэм булад хатуужуулан, шэрэм буладтал өөрөө хатуу зоригтой болоно ха юм.

Мастер Володя Галкин үнэн сэхэ зантайдань, эрхим һайнаар детальнуудые шудхадаг хаданъ Бористо эгээл нарин шудхалгануудые хүүлэдэг. Мэргэжэлыень үндэрөөр сэгнэдэг, мүн һара бүри һайнаар ажаллаһанайнь түлөө шан хүртөөдэг юм.

— Алтан гартай, ухаантай һүбэлгэн хүбүүн,— гээд магтадаг байха.

* * *

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ самбарай хажуугаар үнгэрхэдэм, үшөө нэгэ нүхэрни, коммунис ажалай ударник, хэбшэн Маркел Мантыков баһал тэндэһээ энеэбхилэн байдаг. Тэрэ Бористой мүрысэдэг, теэд энэ хоёр нүхэдэй ажалайнь адли бэшэшье һаань, оролдолго болон эрмэлзэлынь нэгэн юм. Маркел Мантыков станогууд дээрэ хэб сохижо, конвейер ашадаг эдир залуу хэб хэгшэдэй бригадые хүтэлдэг. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригадынхид һүүлшын үедэ үнэхөөрөө үзэгдөөгүй ехэ амжалтануудые туйлажа, цехкомой болон шэрэм шудхалгын цехэй начальнигай захиралта соо магтуулһан. Халаанайнгаа даалгабари 130—135 процент дүүргэхэ гээшэ яһала ехэ амжалта ааб даа. Хэб хэгшэдэй ажал үнэхөөрөө шэрэм шудхагшадайхиһаа хүндэ гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй, юуб гэхэдэ, мүнөө шэрэм шудхагшадай ажал хүнгэлжэ, шудхадаһан детальнуудые автомадаар шоройһоо сүлөөлэн һалгаадаг болонхой юм. Хэрбээ урдань табан хүн эндэ ажалладаг байгаа һаа, мүнөө хоёр хүн сүлөөтэйхэнөөр автомадаар сэбэрлэн һалгаадаг болонхой. Иимэ оньһожоруулга хэб хэгшэдэй ажалда нэбтэрүүлэгдээгүй, тиимэһээ жараад килограммай хүндэ хэбүүдые үргэжэ конвейер дээрэ табидаг зандаа. Хэб сохидог станок дээрэһээ бэлэн болоһон хэб үргэжэ, конвейер дээрэ табиха автомат бии болоһон лэ аад, үшөө ашаглалгада ороогүй байһаар. Тиигэбэшье хэб хэгшэд хүндэ ажалһаа сухарингүй, эдир залуу хүсэ шадалаа зангидан, үдэрһөө үдэртэ амжалта туйлана. Үнэхөөрөө энэ бригадын хүбүүд угаа эбтэй юм, нэгэ нүхэрэйнгөө түлөө ехэтэ оролсодог, буруу хэрэгүүдые хээ һаань, бүлтэ сугларжа шүүмжэлдэг, хүн ёһоор хөөрэлдэдэг, тиигэжэ үнэн сэхэ харгыһаа хадуурүүлхагүйе хүсэдэг. Маркел Мантыков хамта ажалладаг нүхэдтөө эрилтэ тон ехээр табидаг.

— Өөрынгөө хармааһаа мүнгэ һуулижа хаяхаяа юундэ хүсэнэ гээшэбтэ? — гэжэ олонто бэшэ хэлэдэг юм. Үнэхөөрөө нэгэ тормозой колодко гүрэндэ 1,65 мүнгэн сэнтэйгээр ошодог. Хэрбээ хэбшэдэй гү, али шэрэм шудхагшадай зүгһөө зэмэтэй байгаад, муу шанартайгаар хээ һаань, 40 мүнгэн эдэнэй салинһаа дарагдаха байна бшуу. Тиимэһээ һайн шанарай түлөө аргагүй ехэ тэмсэл цех соо боложо байдаг.

ЗАЛУУ наһан... Үдэр, һүниие мэдэхэгүйш, үдэр богони шэнгеэр һанагдаха, үшөөл багаар юумэ хэгдэһэн шэнги байха. Минии нүхэд Борис Мухлуев Маркел Мантыков хоёрые ЛВРЗ-гэй олохон бүлэнүүд танидаг, ерэхэ сагыень хүлеэдэгшье, юуб гэхэдэ, тэдэ агитаторнууд юм.

Нэгэ бүлын аха заха К. гэдэг олоһон мүнгөөрөө архи уудаг, гэр, бүлэдөө, үхибүүдтэө амар заяа үзүүлнэгүй гэжэ һаяшаг дуулдаад, цехком комисси бүридхөө һэн.

Борис Мухлуевай орожо ерэхэдэ, бага зэргэ архи ууһан гэрэй эзэн дурагүйгөөр угтаа. Сэхэ уруунь аад, сэдьхэл хүдэлгэмэ дулаахан үгэнүүдые оложо, энэ хүнтэй хөөрэлдэхэдэнь, тэрэнь архи уухагүйб гэжэ үнэн зүрхэнһөө үгэеэ үгөө һэн.

СОЦГОРОДОЙ ногоон сэсэрлигтэ гудамжаар, хүн зоной хүлгөөн соогуур, дружиннигай улаан бүд зүүн гартаа уянхай хоёр буряад хүбүүдэй омог дорюунаар алхалан ябахые таанар ходо харахат. Эдэмнай Борис Мухлуев Маркел Мантыков гэгшэд мүн байха.

Иимэ эбтэй, иимэл дорюун, иимэл хүсэл түгэс юм минии нүхэд — шэрэмшэ хоёр хүбүүд...

К. ЖАМЬЯНОВ,
ЛВРЗ-гэй шэрэм шудхалгын цехэй хэбшэн.

СОВЕТ ОРОН СОТОРНАЙ

ХҮДӨӨ АЖАХЫДА АВИАЦИ ХЭРЭГЛЭНЭ

Хүдөө ажахын авиациин самоледууд энэ хабартаа шэнэ газарай полинуудта үргэнөөр хэрэглэгдээ. Павлодарай областиин «Железинский» совхоздо орооһо ургамалнуудта минеральна үтэгжүүлгэ самолёдоор оруулагдаа. Целинэ хизаарта нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал хоёр дахин ехэ минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэбэ.

Полинуудай үшөө саһатай байха үедэ үтэгжүүлгэ оруулбал, илангаяа ашаг ехэтэй юм гэжэ Карабалыкска хүдөө ажахын туршалгын станциин эрдэмтэд элирүүлбэ. Кустанайска областиин Ленинэй нэрэмжэтэ совхоздо энэ аргые түрүүшынхеэ хэрэглээ.

КАЗАХСТАНАЙ ЭГЭЭН ҮНИНЭЙ ҺУРГУУЛИ

Тургайска арбан нэгэн жэлэй һургуулида 101-дэхи һуралсалай жэл түгэсэжэ байна. Тус һургуулиие эмхидхэһэн, казах арадай гэгээрэлэй эгээн түрүүшын хүдэлмэрилэгшэ, Казахай гайхамшагта багша Ибрай Алтынсаринай нэрые тус һургуули абажа ябана.

(АПН).

Улаан-Үдэ городой залуу мэргэжэлтэдэй зүблөөн Политическэ гэгээрэлэй байшан соо һаяхан үнгэрбэ. Городой промышленностиин, барилгын, транспортын, арадай гэгээрэлэй, медицинскэ болон эмхи зургаануудай задуу мэргэжэлтэд тэрээндэ хабаадалсаа. Зураг дээрэ: зүблөөндэ хабаадагшад (зүүн гарһаа) Галина Ларионова, Даша Клебан, Надя Мнсюркеева, Валентин Дудеев, Анатолий ...ев хөөрэлдэжэ һууна.

В. ГАУЧЕНОВЭЙ фото.

Номой шэнжэлэл

МЭРГЭЖЭЛЭЙ ОРЬЁЛ ӨӨДЭ

Типографиһаа һаяхан гараһан, үшөө шэрын үнэрөөр анхилхадажа байгаа шэб шэнэхэн ном гартаа барихадаа, хэншье баясадаг бээз? Нютагайм нүхэр Даши Дамбаевай «Сэнхир хүлэг» гэжэ ном мүнөө урдамни хэбтэнэ.

Нүхэрэймни саашанхи творчестводо удаадахи номынь ямараар нүлөөлхэб, бидэ, уншагшадай, хүсэл найдал хангажа шадаха гү, шүлэгүүдэйнь мүрнүүд зүрхэ сэдьхэлыемнай дайраха гү гэһэн бодолтойгоор номой хуудаһа ирабаб.

Даши Дамбаевай «Шанха дээрэм наран» гэһэн түрүүшын номынь хоёр жэлэй саана хэблэгдээ бэлэй. Ном соонь 6 бишыхан поэмэ хабсаргагдаһан байгаа. Тэрэ номоорнь тухайлхада, тойрожо байгаа ажабайдалые өөрын нюдөөр харадаг, тусхай темэтэй, һонирхолтой поэт буряад литературада бии болоһониинь элирээ һэн.

Түрэл хизаарайнгаа баялитые номууд соогоо залуу поэт шадамараар харуулна. Газар юртэмсын шэг шарайе үндэһөөрнь хубилтажа байһан хүдэлмэришэ хүн тухай, харагдаа үзэгдөөгүй ажалай хүнхинөөндэ, заха хизааргүй үргэн ажабайдалда дуратай аад, хүнгэн харгы бэдэрдэггүй, зоримгой шударгы үетэн тухайгаа тэрэ бэшэнэ.

«Сэнхир хүлэг» гэжэ ном соо түрүүн табигдаһан «Оролто» шүлэгөө иигэжэ эхилнэ:

Хадаһаа бууһан Бухэн голой
һайрамай үһаар
Харьялхада,
Захагүй үргэн харгана һөөгэй
шара сэсэгээр
Задархада,
Гургалдай шубуунай огторгойн
гүн соо алтан аялгаар
Гургахада, түби дээрэ түрөө
һэн хаб...

Энэ Бухэн голые зубшажа, хабтагай үргэн Харгана нютаг нэмжыдэг. Нуга сабшалан соогуур ольторогхонууд мэтээр бөөгнэрэн ургадаг харгана һөөгүүдэй нэрээр энэ нютаг нэрлэгдэжэ болоо.

Даши Дамбаев нютагайнгаа эхин һургуулида һуража байхадаа шүлэг бэшэжэ туршадаг. Тэрэнээ уран гоёор уншадаг байгаа. Тиигэжэ газар дайдаһаа, ажалша малша арад зонһоо эршэ хүсэ абажа, далижаһан поэдэй «залуу наһанай поезд» холынгоо замда зорёо бэлэй.

Залуу нүхэрнай шүлэгһөө шүлэг, номһоо ном хүрэтэрөө хараа байса ургажа ябана, шүлэгүүдэйнь шанар шэнжэ, уран нугалбари, образно системэнь улам һайжарна, поэтическэ дэлисэнь һурагтүй ургажэнэ, өөрсэ аялгань бэхижэнэ.

Долгилжо байгаа дошхон Байгал далайе иигэжэ зуратлана:

Түмэн хүхэ адуун һүрэг
Турьян, хорьён заадана.
Ханхис гэһэн мүнгэн тахаар
Хабсагайн хормой сабшана.

Угаа зохид, буряад хүнэй ухаанда хадуугдама сасуулга бэшэ? Бодото поэт хүн лэ иигэжэ бэшэхэл даа. Үгышье һаа, ондоо жэшээ харуулая. Хэдэн зуугаад мүртэй поэмэнүүд соогоошье, үсөөхэн мүртэй ябаган шүлэгүүд соогоошье гүнзэгы удха гаргажа шадана. Нэгэниинь энэ:

Ажабайдал —
Зүүдэн бэшэ.
Ажабайдал —
Дуун.

һайнаар дуулахаа
Эрмэлзэ
һайхан энэ дуу.

Арад зоной хэлсэдэг оньһон үгэ мэтэ сэсэн мэргэн, тобшо хурса мүрнүүд лэ!

Сагһаа урид наһа бараһан поэт Дамба Дашинимаевай суута «Тоёон» гэжэ шүлэг һургуулида ябахадаа сээжэлдэжэ һайхашаагаагүй хүн хэр байхаб даа. Ямбын хэмжүүрээр бэшэгдэһэн энэ шүлэгнай буряад поэзиин түрүүшын туршалгануудай нэгэн мүн байгаа. Дамба Дашинимаевай мүнхэ дурасхаалда зорюулан Даши Дамбаев «Тоёон» гэжэ адли нэрэтэй шүлэг бэшэхэдээ, ахамад поэдэйнгээ бодолые шадамараар саашань үргэлжэлүүлжэ, шэнэ удха оруулжа шадаа.

Даши Дамбаевай уран шүлэглэлэй нүгөөдэ һайн талань юуб гэхэдэ, мүнөө үеын ажабайдал зураглан бэшэдэг байна. Тэрэнэй лирическэ герой багжагар бата балсантай, сээжэһээ дэлбэрмэ сэдьхэлтэй, эрмэлзэл зориг түгэс мүнөө сагай ажалша залуу хүн. Поэт дайдын юумэ суглуулжа байжа образ гаргана бэшэ, харин бодото ажабайдалһаа һабагша татан, ажал хүдэлмэриин арюун һайханиие, аша үрэтэй зураглан харуулна.

Энэ номой эхэнхи хубиие «Сэнхир хүлэг» гэжэ ашагүй томо поэмэ эзэлнэ. Энэ поэмэ — залуу поэдэй намтарай нэгэ хуби гэхэдэ алдуу болохогүй, ушарынь юуб гэхэдэ, Даши Дамбаев поэмынгээ лирическэ герой мэтээр «хабхар харанхы нэгэ һүни хахасая гэжэ гансаш үгэ хэлэнгүй, гараа хэндэш һарбайнгүй» түерһэн поездо түргэн бушуу һуугаад лэ шэнэ газарай хизаар руу ажаллахаяа шэглэн мордоо бэлэй.

— Хүлгэжэл, уужам ябахашни
Хүрөө бэшэ гү.
Ехэ хэрэг хэхэ сагшни
Ерээ бэшэ гү?
Хүнэй зүрхэ хүдэлгэмэ
Зоной һайхан сэдьхэл соо
Зоригой гэрэл носоомо,
Туһатай, ашатай
шүлэг бэшэжэ

Туршаа һаашни яаха бэ?— гэжэ дотороо бодоо һэн ха. Тиигэжэ бодохошье ёһотой байгаа. Бодото ажабайдалтай һайса танилсаагүй һаа, зохёолдоо гартаха геройнуудтаяа хамта эдэб бэрхэшээл дабалсаагүй, гарайнгаа альга холгоогүй һаа, удха түгэлдэр зохёол бэшэхэнь хүшэр ха юм.

СЦБ-гэй монтёрой дипломтой залуу хүн «түнзэгы саһата гүн Сибириин уудамда, шадитэй эдитэй зайн галаар шэнхинэхэ шэнэ маягай шэрэм харгын холын нэгэ зурууд дээрэ шэм гэмэ шэмэрүүн үбэлэй хүйтэндэ шэнээ түгэс хүдэлмэришэ хүбүүдээр шэлгээ омотоор эльгэ хатан, олон релейн шкафууд соо шүрэб утаһаар оньһон аппарат холбоно, гал сахилса гандаһан газар түнхижэ хайр шулуун, дэгнүүл, шорой хамха сахин шадална». Тэрээндэ «Хүнгэн бэшэ!». «Хүдэр гар соонь хүрзын эшэ шэшэрнэ. Ааяма халуун. Хүлһэн гоожоно. Хоолой хатана». «Байгалай ногоон эрье, арюун тунгалаг аршаан булагаа, һархаг сагаан гашуун айрагаа» һанахадаа тэрэ хүбүүндэ «тамир хүсэн эрьенэ, гартань хүрзэ наадана. Тиигэжэ «мундуу бэеэ туршажа, хүрьһэтэ газарай гүн сооһоо хүлэр мүнгэн шүлэглэл хүрзэ баряад үүдал-на».

Манай һанахада, хүрзэ бариһан Даши Дамбаев һайн шүлэг, поэмэнүүдые ажабайдалай гүн сооһоо уудалан гаргажа, уншагшадтаа бэлэглэбэ. «Сэнхир хүлэг» гэжэ поэмэ соонь түрүүшын номдо оруулагдаһан — «Урагшаа, минии поезд!», «Зориг» гэһэн бишыхан поэмэнүүд байһан хэбээрээ оруулагдаа. Энэнь поэмын шэнжые улам һайжаруулаа.

Поэмыень уншаад байхадаа, энэнь һайн, тэрэнь муу гэхын аргагүй. Поэмэнь нэгэн амисхалаар, эмоциональна хүсэтэйгөөр бэшэгдэнхэй. «Сүлөөтэ шүлэг» тэдэгэй маягаар бэшэгдэбэшье, найруулгань уншахада хурдан, уян нугархай байна.

Жаргалтай үе сагта түрэжэ, хүн болон хүдэржэхэ хубитай байһан Даши Дамбаевай «залуу наһанай поезд» поэзиин орьёл өөдэ амжалтатайгаар дабхижа ябана. Энээниень һаяхан хэблүүлһэн «Сэнхир хүлэг» гэжэ номынь эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ. Зарим тэды дутагдалнууд дээрэнь тоттонгүй (дутагдалнуудынь һайндаа орходоо һурагтүй бага) залуу поэдэй саашанхи ажалдань бүри ехэ амжалта хүсэхэ дуран хүрэнэ.

А. БАДАЕВ.

Хүдөөгэй клубуудай бүхэсоюзна харалган

ЗОНОЙ ГҮН ДУНДА

...дөөгэй соёл гэгээрэлэй эмхи ...нууд өөһэдынгөө ажал хэрэ... колхоз, совхозуудай үйлэдбэ... ашаг ехэтэйгээр нүлөөлхэ, ...нтэ ажалшадай гэгээрэл бол... ...лой хэрэгламжые шадаал ...йнаар хангаха гэһэн гол зо...той. Хүдөөгэй клубуудай хү...рииe эрид һайжаруулхын тү...носхогдоһон бүхэсоюзна ха... ...да манай Зэдын соёлшод ...жо, яһала ехэ оролдолго ...а байна.

...энэр гол хүдэлмэреэ энэ ха... полевой стан, малай фер...үртэнүүд дээрэ ябуулжа, ...адай сүлөө сагаа болбосон ...оор үнгэргэхэ эрилтые ...шадалаараа хангахые орол... оролдоношье.

...убуудай хүдэлмэриие абаад ..., тэдэ бүхэнэй дэргэдэхи ...һайханай бүлгэм таряашад, ...изаторнуудай урда хэдэ хэ... концерт табиһан, ханын газе...айшалхы хуудаһануудые» ... юм. Ториин, Петропавлов... соёлой байшангууд энэ хабар...йшо Ториин, Боргойн, «Ок...ский» совхозуудай «Мир», ...эй, Доржо Банзаровай нэ...тэ колхозуудай таряан ажа... бригаданууд, малай гүүртэ... дээрэ 160 дахин концерт, ... табиһан байна. Концертын ...үүр гол түлэб мүнөө сагай эрилтэдэ, хүдөө ажахые ашаг ехэтэйгээр эрхилхэ түрүүшын хабарай шэнжэдэ харюусаһан, тодо хурса, гүн удхатай гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Геннадий Иванович Мерцилюгэй хүтэлбэрилдэг агитбригада хорин хоногто таһалгаряагүй полевой стан, малай гүүртээр ябажа, Боргойн болон «Октябрьский» совхозуудай бүхы ажалшадые хангажа шадаа. Энэ бригадынхид нэгэ таряалангһаа нүгөөдэдэнь ошожо, гүүртэһээ гүүртэдэ дамжажа, нэгэ үдэртөө 2—3 дахин концерт харуулдаг байгаа. Тэдэнэртэй хамта лектор нүхэр Г. М. Клочихин, хүгжэмэй һургуулиин багша нүхэр Д. Д. Доржиев гэгшэд ходо ябалсажа, концертын урда тээ ажалшадта уласхоорондын байдал, уран һайханай, искусствын тухай һонирхолтой лекци, хөөрэлдөөнүүдые хэдэг байгаа. Мүн тус агитбригадатай хамта үдэр гарадаг кино ябалсажа, шэнэ кинофильмнүүдые зондо харуулдаг. Эдэнэрэй һүүлэй үедэ хангаһан гансал томо һууринуудые, бригада, гүүртэнүүдые тоолохо болоо һаа, дүшэ гаран газарта ябаһан байна.

Тиихэдэ хүдөөгэй клубуудай дундаһаа Жултарын, Үлэгчэнэй, Енхорой клубуудай эдэбхитэд һүүлэй үедэ хүдэлмэреэ эрид һайжаруулжа, ажалша зоной дунда хүндэтэй болонхой.

Энэ хабартаа, тарилгын халуун хаһада, механизатор, таряашадта ажаллажа байһан газартань—полевой стан дээрэ гү, али халаанаа һэлгэлсэлдэхэ, хоол бариха забһартань хээрэ зүлгэ дээрэ уран һайханай концерт шагнуулха, һонирхолтой хөөрэлдөө хэхэ, шэнэ кинокартина харуулха ябадалые саашадань үргэлжэлүүлхэ, нүүдэл ёһоор мүнөө зунай бэлшээридэ тараһан малай гүүртэ, отарануудай малшадые хангаха гээшэ мүнөөдэрэймнай шухала зорилго юм.

Тиин майн 20-ной һүүлээр соёлой байшангуудай, хүдөөгэй клубуудай уран һайханай кружогойхид, агитбригадын гэшүүд ээлжээтэ гастрольдоо гараа. Тиихэдээ Петропавловкын, Ториин ДК-гайхид хабартаа ябаһан газарнуудаа хоорондоо һэлгэсэлдэжэ, ториинхид Зэдын доодо бүлэгэй совхоз, колхозуудаар, аймагай түбэйхид— Тори шадарай ажахынуудаар ябажа, өөһэд өөһэдынгөө уран һайханай программатай олониитэ ажалшадые танилсуулжа байна. Энэ мэтээр хүдөөгэй клубууд бэе бэедээ ябалсажа, дүй дүршэлөөрөө андалдалсадаг болоһониинь һайн аша туһатай. Хүдөөгэй соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай бүхэсоюзна харалгада аймагаймнай олон библиотекэнүүд эдэбхитэйгээр хабаадана. Тиихэдээ шадаал һаа уншагшадые олон болгохо, илангаяа түб газарһаа холо ажаһуудаг малшадта ном һудар хүргэхэ талаар тодорхой хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлнэд. Мүнөө Зэдын аймагта 170 нүүдэл библиотекэнүүд хүдэлнэ. Тэрэнһээ 70-ниинь полевой станууд дээрэ эмхидхэгдэнхэй. Таряашадай дунда ном тарааха, уншагшадтай зүбшэл, хөөрэлдөө үнгэргэхэ талаар библиотекарьнууд Фая Селицкая, Зоя Коротаева, Ольга Норбоева, Майя Санжиева, Евдокия Самбуева, Мария Мамаева болон бусад нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болонхой. Тэдэнэр библиотекын хүдэлмэри, илангаяа нүүдэл библиотекэнүүдые хайшан гэжэ эмхидхэбэл, аша туһа ехэтэйб гэжэ залуу хүдэлмэрилэгшэдтэ хэлэжэ, заажа үгэдэг һайн заншалтай.

Зэдын аймагай соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд, уран һайханай бүлгэмэй эдэбхитэд бүхэсоюзна харалгада өөһэдынгөө зүгһөө хубитаяа оруулхын, тиигэжэ ажалшад зоной оюун сэдьхэлэй эрилтые гүйсэд хангахын тула бүхы дүршэл шадабаряа, арга боломжоёо элсүүлнэ, элсүүлхэшье байха.

П. ХАЛТАНОВ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ШВЕДТЫН ҮШӨӨ НЭГЭ ФАБРИКА

...РЛИН. (АПН-эй корр.). ...эт город хадаа ГДР-эй про...ленностиин шэнэ һалбари бо... нефтехимиин түб юм. «Хани ...саан» гэжэ нефть дамжуул...соргонуудаар Волгын эрьеһээ ...гдаһан 2 миллион тонно ... эндэ болбосоруулагдаха. ...гин зүйлнүүд эндэһээ ГДР-...иин олон предприятинуудта ...гдэхээр хараалагдана.

... городто нефть болбосоруул... гадна саарһа болон картон ...рилдэг боложо эхилээ. Эн...арһанай фабрика баригдаа. ...та соо 650 метр саарһа гар... ГДР-тэ эгээн томо тусхай ...на энэ предприятида ашаг...да оруулагдаба.

...томадаар зэбсэгжүүлэгдэһэн ... нэгэ лини һаяар ашаглалгада ...гдаха юм. Шведт городой ...ика үдэртөө 700 тонно картон ... саарһа республикада үгэдэг ...мо.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ВЫСТАВКЭ

БЕРЛИН. (АПН-эй корр.). Германиин Демократическа Республикын хүдөө ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкэ Марклебергдэ һаяар нээгдэхэнь. Выставкэдэ табигдаһан экспонадууд республикын эгээн эрхим нэгэ кооперативай туйлаһан амжалта харуулха юм. Тус кооперативай түрүүлэгшэ национальна шангай лауреат, Ажалай Герой Ганес Делертын, тэрэнэй нүхэдэй туйлаһан амжалтанууд горитойхон юм: һүүлшын хоёр жэлэй туршада тус кооперативта һү һаалга 698-һаа 1501 килограмм хүрэтэр нэмэһэн, гахайн мяха абалга 101-һээ 315 килограмм хүрэтэр нэмээ. Нэгэ гектар хахалагдадаг газарта тоолоод үзэбэл, кооперативай олзо доход гурба дахин шахуу ургаа.

ГДР-эй, СССР-эй, Польшын, ЧССР-эй болон Венгриин автомашина, трактор, болон комбайнууд выставкэдэ табигдаха.

«ПЕСКАДОРОСУУД» ДАЛАЙДА ГАРАНА

ГАВАНА. (АПН-эй корр.). Мэнэ һая Куба загаһа олзоборилдог 5 траулернуудые Советскэ Союзһаа худалдажа абаһан юм. Мүн бусад оронуудшье Кубын захилаар судналнуудые бүтээдэг. Загаһашадай флот байгуулхадань Советскэ Союзай үзүүлһэн туһаламжа тухай эндэ ехэ баяртайгаар хэлсэдэг. Хоёр жэлэй саада тээ Совет загаһашадай түрүүшын суднанууд Гаванада ерэһэн юм. Дүй дүршэл ехэтэй совет мэргэжэлтэд кубынхидые һургана. һүүлэй үедэ хэдэн зуугаад «пескадоросууд» (Кубада иигэжэ загаһашадые нэрлэдэг) капитанууд, судны механигууд болон бусад мэргэжэлтэй болонхой.

СОВЕТ НОМОЙ АМЖАЛТА

ВАРШАВА. (АПН—Арпресс). Польшын ниислэлдэ 9-дэхи уласхоорондын номой яармаг боложо дүүрэбэ. Тус яармагта ходо хабаадалсадаг Советскэ Союзай стендүүдтэ 3,5 мянга гаран ном табигдаһан юм. Ород болон совет литературын классигуудай зохёолнууд эндэ ерэгшэдэй анхарал ехэтэ хандуулна.

— Дэлхэйн бүхы шахуу оронуудай хэблэлнүүдтэй хани ёһоор мүрысэхэдөө совет номой илажа гараһандань ехэ омогорхонобди,— гээд совет хэблэгшэдэй делегациин толгойлогшо В. Найденов АПН-эй корреспондентдэ хэлэбэ. — Польшын уншагшадай үндэр сэгнэлтэ үгэһэндэнь бидэ ехэ баясанабди. Польшодо совет номые һайнаар мэдэдэг, тэрээндэ дуратайдаг юм. Мүн Польшын ном манай орондошье ехэ дуратайгаар уншадаг шуу. Польшын зохёолшодой 900 гаран ном 33 миллион хэһэгээр СССР-тэ хэблэгдээ.

АХА ДҮҮ ЁҺОНОЙ ТУҺАЛАМЖА

СОФИ. (АПН-эй корр.). «Имагтал хүшэр үедэ хүндэ байдалда һайн нүхэрөө мэдэжэ абахаш» гэжэ арадай дунда хэлсэдэг. Советскэ Союз Болгари хоёрой хоорондо тогтоһон аха дүү ёһоной харилсаа эдэ үгэнүүдэй зүб байһые харуулна. Хура бороогой ехээр ороһонһоо, хорхой шумуулнуудай добтолһонһоо уламжалан Болгариин зарим районуудай хүдөө ажахын тарилганууд ехээр гэмтэһэн байгаа. Ороной хүдөө ажахыда ехэ хохидол ушаруулагдаха болоод байба. Иимэ эрхэ байдалда Советскэ Союз хани ёһоной туһаламжа үзүүлээ. Химическэ хорото зүйлнүүдээр ашаалагдаһан, Украинын хүдөө ажахын авиациин хорин самолёдууд хүдөө ажахын ургамалнуудые абархын түлөө тэмсэл эхилбэ. Тэдэнэр Болгариин летчигүүдтэй хамта хүдэлөө.

—Даалгагдаһан даабариие амжалтатайгаар дүүргэхын тула совет лётчигууд ехэ ажал ябуулаа,— гээд совет самолёдуудай отрядуудые хүтэлбэрилэгшэ А. Г. Нартов мэдүүлбэ. Совет лётчигууд ехэ дүй дүршэлтэй юм. Стрежов, Шалагай, Оберемко болон бусад миллион үлүүтэй километртэ ниидэһэн, иимэжэрүү хүдэлмэри дүүргэхэ ехэ дүршэлтэй байха.

Германиин Демократическа Республикын ниислэл — Берлин хото. Карл Марксай проспект.
Центральбильд-АПН-эй фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

ГАЗЕТЫН МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО;

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Знание» гэжэ Бухэсоюзна бүлгэмэй дүрбэдэхи съездэ эльгээһэн КПСС-эй Центральна Комитедэй амаршалга; нүхэр В. Ульбрихтын СССР-тэ байһан тухай; Н. С. Хрущевэй Г. Вильсонтэй хөөрэлдэһэн тушаа мэдээсэлнүүд; «Һү ехээр һааха үе саг ерээ» гэһэн редакционна статья, «100 үдэртэ 100 килограмм» гэһэн рубрика доро Наһатын совхозой главна зоотехник С. Бахлаевай «Малаа ехээр таргалуулһанайнгаа түлөө— үндэр түлөөһэ» гэһэн статья толилогдоо.

Хоёрдохи нюурта: Сэмбын фабрикын дэргэдэ байгуулагдаһан КПСС-эй түүхэ шудалха семинарай хүтэлбэрилэгшэ И. Тропиновой «Оршон үеын байдалһаа тахаралтагүйгөөр» гэһэн статья; ЛВРЗ-гэй инженер А. Хараевай «Коммунис ажалай ёһо» гэһэн гаршагтай очерк; мүн «Алдарта ойн марш» гэжэ гаршагтай корреспонденци Буряадай комсомолой 40 жэлэй ойдо зорюулагдахал. «Зүүн Сибириин экономическа районһоо» гэһэн фоторепортаж; «Түрэл орон доторнай» гэһэн мэдээсэлнүүд энэ хуудаһанда хэблэгдэбэ.

Гурбадахи хуудаһанда: түүхын эрдэмэй кандидат Р. Пубаевай «Мунхаг һүзэглэлэй үлэгдэлнүүдые зайсуулха заһууд» гэһэн статья толилогдобо. «Уласхоорондын байдал» гэһэн бүлэгтэ бумбэрсэг дэлхэйн элдэб нютагуудта болохо байһан байдал тушаа мэдээсэлнүүд хэблэгдэнхэй.

Дүрбэдэхи нюурта Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикада культурын байшан шэнээр нээгдэһэн тухай репортаж, А. Игумновагай «Гэрэй ээзн эхэнэр» гэһэн корреспонденци; уншагшадай асуудалда харюу үгтэнэ.

ЭЛҮҮР ЭНХЫЕ САХИГШАДАЙ ОТРЯД

Эм дом угаадаг аптека... Хүн бүхэн олоорой һүбайрна. Үбшэнһэн хүнүүд саарһатайгаа, шэлтэйшье эмүүдые абаад лэ гарана. Энэ үедэ аптекын арын үүдээр сагаан халаад үмдэһэн хоёр эхэнэр орожо ерэнэ:

— Мэндэ амар, аптекээрхин.

— Мэндэ амар, Ага Александровна, Февралина Ефремовна!

Эм домой шанар шалгажа хэлэһэн хүнүүд. Склад соошье орон болоно. Эм дом гэшээмнай нарин, нягта юумэ ха юм. Хүнэй хото, бэеруу ороно, шангаха, үбшэнтэй тэмсэхэ зүйл нарин шалгагдаһан, бэлдэгдэһэн байха зэргэтэй. Тиимэл хадань Улаан-Үдын шалгалтын-химико - аналитическа лабораториин хүдэлмэрилэгшэд эм дом үргэлжэ, тэрэниие хадагалхые нарин шалгана. Энэ лабораторидо арбаад жэлэ ажаллаһан провизор Ага Александровна Алексеева иигэжэ хөөрэнэ:

—Бидэнэй ажалые хүн ёһоор мэдэдэггүй ёһотой. Шалгаха, нарилха үйлэгэтэйбди. Худөө нютагаар ябажа, аптекануудые ходо шалгагшабди. Мүнөө аптекарь, эм дом бүридхэн, шагнан хэлэһэндэй һайнаар ажаллаадаг болонхой. Тиибэшье шалгалта хэрэгтэй. Эм дом гэшые «олоо дахин хэмжээд, нэгэ дахин отолхол» хэ... рэгтэй ха юм. ...ториинго... һаар 33 жэлэй ой... нэй элүүр энхы... хилсанабди гэжэ... хада, ехэ аятай...

Зураг дээрэ: провизор А. Алексеева ... Долбоева хоёр ... ленностьһаа ... нэ эм шалгажа бай...

Фотоэтюд А. Куртин...

Н. С. ХРУЩЕВОЙ АЯНШАЛЖА ЕРЭХЭЕЭ

БАЙҺАНДА ШВЕЦИДЭ ЕХЭЭР ҺОНИРХОНО

СТОКГОЛЬМ, июниин 2. (ТАСС). Маанадта ехэ баясхаланта ушар тохёолдохоё байна. Премьер-министр Хрущевые болон тэрэнэй һамгые хүндэтэйгөөр угтахаа бидэнэр хүлеэжэ байнабди. Тэдэнэр манайда айлшалжа ерэхэнь гээд Швециин премьер-министр Таге Эрландер «Стокгольмс-тиднинген» гэжэ газетын мүнөөдэрэй номерой тусхай хабсаргалтада толилһон статья соогоо бэшэһэн байна. Энэ хабсаргалтанһ бүрин Советскэ Союзда зорюулагданхай. Энэ аяншалгые бидэнэр хүлеэжэ байнабди. Энэ хадаа Швециин болон Советскэ Союзай хоорондоо һайн харилсаатай байһые гэршэлнэ гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Манай оронуудай хоорондо дипломатическа харилсаанай тогтоогдоһоор 40 жэлэй ойе мүнөө жэлдэ тэмдэглэһэн байгаалди гээд премьер-министр Эрландер саашань бэшэнэ. Манай харилсаануд нэтын ажалладаг байха бүхы һалбарин талаар энэ үе соо угаа ехээр хүгжөө. Иимэ хүгжэлтэ тухай 1924 ондо һанаандашье оруулха бэрхэтэй байгаа бэлэй. Худалдаа наймаан ехээр хүгжөө, соёл культурын харилсаа һайн болоо. Мүн туризм ехээр дэлгэрһэн байна.

Эдэ бүгэдэ мүнөөнэй үе сагай удхада таараһадан гээд Эрландер тэмдэглэжэ.

«Советскэ Союз 1964 ондо» гэһэн гаршагтай хабсаргалтада элдэб янзын, удха түгэлдэр материалнууд толилогдоһон байна. Советскэ Союзай олониитын болон гүрэнэй байгуулалтатай партиин болон Советскэ правительствын элитэ ехэ хүтэлбэрилэгшэдтэй, экономико, наука, соёл, культура, медицинэ болон спортой, совет хүнүүдэй үдэр бүриин ажал болон ажабайдалтай адо материалнууд уншагшадые танилсуулна. Н. С. Хрущев болон КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүд тухай, Советскэ Конституци тухай, Сибириин шэнэ барилганууд тухай, химическэ промышленностиие хүгжөөхэ түсэбүүд тухай, баатар город Севастополь тухай холын хойто зүгые шэнжэлдэг совет эрдэмтэд тухай статьянууд толилогдоһон байха юм. Советскэ Союзай ажалшадай амаралта тухай, залуушуулай үдэшэнүүд, спортын хүгжэлтэ, совет болон ород моодонууд тухай репортаж болон фото-рууланууд толилогдоһон байха юм.

Н. С. Хрущевой түрэһэн нютагай—Калиновка тосхоной колхозниигудай ажал болон ажабайдалда зорюулһан «Дагенс Нюхетер» гэжэ газетын Москвадахи корреспондент Л. Брингертын репортажые Швециин хүн зон һонирхон уншана.

Правительство байгуулхые Шастрида дурадхагдаба

ДЕЛИ, июниин 2. (ТАСС). Шэнэ правительствые толгойлхыень, Министрнүүдэй кабинет байгуулхыень Лал Бахадур Шастрида Индиин республикын президент С. Радхакришнан мүнөөдэр дурадхаа.

Л. Б. ШАСТРИ

Лал Бахадур Шастри 1904 оной октябриин 2-то Бенарестэ багшын бүлэдэ түрэһэн байгаа. «Хариш Чандра», «Каши Видьяпит» (Бенаресска университет) гэжэ колледжинүүдтэ һуража эрдэмтэй болоһон байгаа.

Индиин арадай национально-суулбарилгын хүдэлөөндэ хабаадалсаһанайнгаа түлөө Англиин колониална засагаарһидаар нэгэтэ бэшэ арестовалагдаад байгаа. Хамта дээрээ Шастри 9 шахуу жэлэй турша соо түрмэдэ һуугаа.

1935 онһоо 1938 он хүрэтэр Индиин национальна Конгресс (ИНК) гэжэ партиин Уттар Прадэш штадтахи комитедэй секретараар Шастри хүдэлөө. 1947—1951 онуудта Уттар Прадеш штадай правительствын полициин болон транспортын министр байгаа.

1951 ондо Шастри Индиин национальна конгресс гэжэ партиин генеральна секретаряар һунгагдаа, 1952 ондо Индидэ парламентын байгуулнитын түрүүшын һунгалтын болохоһо парламентын штатуудай соведэй депутадаар тэрэ һунгагдаа. Энэ үеһөө хойшо Шастри Индиин правительстводэ хэдэн хүтэлбэрилхые тушаал даагаһан байха юм.

1957 болон 1962 онуудта парламентын арадай палатада тэрэ һунгагдаа.

1961 оной апрельдэ Индиин дотоодын хэрэгүүдэй министраар томилогдоод, энэ тушаалые 1963 оной август хүрэтэр дааһан байгаа. Тиигээд партийна хүдэлмэридэ орооһон юм.

1964 ондо тусхай тушаал даадаггүй министраар томилогдоһон байгаа (МИД-эй, Атомай хүсэнэй талаар комитедэй, Министрнүүдэй кабинедэй секретариадай ажал хүтэлхые хүтэлбэрилөө).

Л. Б. Шастри ИНК-гай хэрэг хүтэлдэг, комитедэй эмхидхэлэй асуудалнуудай талаар комитедэй, ИНК-гай парламентска түбэй комитедэй гэшүүн юм.

Л. Б. Шастри гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, Джавахарлал Неругэй бэелүүлһэн амгалан ёһоной бүлэглэлнүүдтэ хамаарамсаагүй политикые дэмжэгшэ гэжэ Индидэ мэдээжэ болонхой. (ТАСС).

Л. Б. ШАСТРИ.

ИНДИИН НАЦИОНАЛЬНА КОНГРЕССЭЙ ҮГ ЗОРИЛГО— СОЦИАЛИЗМ БОЛОНО

ДЕЛИ, июниин 2. (ТАСС). Индиин национальна конгресс гэжэ партиин парламентска бүлэгэй удирдагшаар дахин һунгагдаһан Лал Бахадур Шастри бүлэгэй гэшүүдтэ үмэнэ мүнөөдэр үгэ хэлэхэдээ, социализм байгуулха гээшэ партиин үг зорилго болоно гэжэ мэдүүлээ. Конгрессэй политика найруулан хэлэгдэнхэй гээд Шастри энэ зорилгые түргэнөөр бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхэ гэжэ бидэнэр оролдохо ёһотойбди гэбэ.

Энэгэл найдабари үзүүлһэнэйнь түлөө баясхалан хүргэжэ зүүрээ, партиин үмэнэ Джавахарлал Неругэй табиһан зорилгонуудые дүүргэхын тулада бүхы хүсэлэл оролдолгоё зорюулхыень ИНК-гай гэшүүдые Шастри уряалаа. Индиин правительствын политикын шухала гол ёһонууд үрдынхяараа улаха гэжэ Шастри заагаа. Орон дотор эрхэлдэл зорюулдэнгүйдэлгые болон ехэ улытай ядуу байдал зайсуулхые партиин, правительствэ эрмэлзэхэ.

ЯПОНОЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭД СССР ОРОХОЁО ГАРАБА

ТОКИО, июниин 2. (ТАСС). Японой химическэ промышленностиин түлөөлэгшэд олон хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад Советскэ Союз орохоёо мүнөөдэр ниидэн гараа. Японой «Асахи касэй», «Мицубиси касэй», «Ниссан кагаку», «Тойбо коацу», «Убэ косан» гэжэ болон бусад тон томо химическэ компанинуудай директорнууд тэдэнэй тоодо орлосоно. Японой химическэ промышленностиин ассоциациин президент, «Као Сэккэн» гэжэ химическэ компаниин президент Масао Фукусима бүлэгые толгойлно.

Химическэ промышленностиие хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэбые СССР-тэ бэелүүлхэ хараа замаар Японой ажал хэрэгэй хүнүүдэй һонирходог болоһон дээрэһэ, Японой химическэ промышленностиин ажал ябуулагшадай түрүүшын делегаци Советскэ Союз ороо гэжэ японой хэблэлэй бэшэһэн дээрэһээ эли болоно үгэнэ. СССР-эй Верховно Соведэй делегациин Японой аяншалха үедэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоянтай һаяхан хөөрэлдөөнүүдые хэхэдээ химическэ промышленностиин ээдэ энэ талаар ехээр һонирхоһон байһаа гэжэ Японой хэдэ баяшуулай орган болоһон «Нихон Кэйдзай» газета бэшэнэ.

БУРЖУАЗНА ЗАНШАЛ

ДҮШЭН МИЛЛИОНИИЕ БУЛЯАЛДАҺАН ЗАРГА

«Үхэһэн хүн тухай муу юумэ хэлэжэ болохогүй» гэлсэдэг бээз. Урда сагай энэ гүрэн Тайландын премьер-министр маршал Танарадай наһа бараһанай һүүлдэ мини зуун хониотой—нүгшэгшэдэй хоорон тараадаг заншалта болоор соо—сахигдаа. Харин сааша...

Тиигээд юун болооб гэхэдэ, тэрэнэй үхибүүд үхэһэн эсэгынгээ зөөри хубаалһаһа уламжалан халэшэгүй ехэ хэрүүл хээд табаа. «Арадай зарса» гэлсүүлһэн маршалай ашаан угаа ехэ газартай, ороной хэдэн хэдэн городуудта олон гэр байрануудтай 15 компаниин акционерой эзэн байһанһаа гадна, 51 автомобильтай, өөрын вертолёттой, уулар тамарагт томо онгосотой—ойгоргүй ехэ баян хүн байһан. «Юнайтед Стейтс ньюс энд Уорлд рипорт» гэдэг америкэн журналай гэршэлһэнэй ёһоор, энэ зөөринь 40 миллион доллар сэнтэй юм ха.

Тон өөдэгүй юумэнһэ — маршалай өөрынь сейф соо хадагалаатай ороойдоо 20 миллион доллар сэбэр мүнгэ, элдэб үнэтэй сэнтэй юумэнүүдые хадагалһан яир хайрсагһаа болохо ааргүй ехэ мүнгэ гаргаһан һааьнь, имэн ааргүй һураг зэрэб олоной дунда тарахаргүй байһаниинь магад.

Танарадай түрүүшын һамганһаа гараһан хүбүүд хойто эхэмнай нимэ юумэнүүдые маанадтай хубаалдангүй, өөрөө гансаараа хүбаалаа гэжэ гэмнэхэ. Үгээ ойлгосоорхо ядаад, сүүдтэ хандаһанайнь һүүлдэ алинииинь алин гэшэгүй муухай юумэнүүд элирэжэ захалба. Жэшээнь, үбгэн маршал хуулита һамгаднь гадна, һамуу һарһаан 20 артистка, сэбэр «шаастайнууды» сүтүүлһэн ордонтой (гаремтэй) байба. Тэдэнь тус тустаа өөһэдынь гэр байрануудтай, автомашинатай, зөөри зөөшөөр хангагданхай байгаа.

Эдэнь элдэб гасалан үзэһэн гүрэнэй хүзүүн дээрэ һуудаг байһан. Маршал Танарат «Холбоото Штадуудай үнэн хани, коммунизмда эсэргүү бата найдамтай тэмсэлшэ» байһан юм гээд «Юнайтед Стейтс энд Уорлд рипорт» журнал «Булшангаар гараһан булхайн» тухайтайгаар мэдээсэлээ дүүргэбэ. Журналай һанамжаар хадаа маршалай энэ «буянынь» тэрэнэй олон жэлдэ үйлэдэһэн залихай ябадалые сагааруулха юм ха. Тэдэ Танарадай һабарта орооһон миллион сэнтэй зөөриие өөһэдынгөө сурхи хармаанһаа һуулюулһан тэрэ хадын миллион ташаандецууд журналай хараа болоогүй хэр зүбшөөхэ ааб даа.

В. АРКАДЬЕВ. (ТАСС).

«АГИТАТОРАЙ БЛОКНОДОЙ» ЭЭЛЖЭЭТЭ НОМЕР

КПСС-эй Буряадай обкомой үзэл сурталай таһагай «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ 8—9-дахи номер һүүлэй бурдад хэлэн дээрэ бар гардаһан, хэблэлһээ гараба.

Блокнодой энэ номерто «Агитатор, дулаан үгөөрөө зоригжуула!» гэһэн түрүү бэшэг толилогдоо. Тус түрүү бэшэг дотор социалис худөө ажахые ашаг олзо ехэтэй болгохо талаар агитаторнуудай зорилго тушаа бэшэгдэв. Тииэхдэ хабарай тарилгын түрүүшүүлые харуулна.

«Худөөгэй интеллигенциин шухала зорилгонууд» гэһэн КПСС-эй комой үзэл сурталай таһагые даагшын орлогшо нүхэр Очировай статья, «Хэмэл һун олзо ехэ болоно» гэһэн Мухар-Шэбэрэй худөөгэй парткомой инспектор-парторганизатор Ц. Цыбикжановай. «Манай хамтын зорилго» гэһэн Улаан-Үдын мяханай комбинадай главна экономист Н. Сперанскиин статьянууд промышленностиин үндэһэ һуури дээрэ мал ажал эрхилдэг болохо тухай хэлнэ.

«Ошонһоо дүлэ сасаруулха» гэһэн түрүү дүй дүрэшэл тухай КПСС-эй Советскэ районой үзэл сурталай комиссиин гэшүүн Б. Марказовай, «Хүн бүхэниие экономическа эрдэмтэй болгохо» гэһэн Г. Сергеевай, «Хүнэй сэдьхэл худэлсэ идхалга ябуулха» гэһэн атеистическэ хүмүүжэлгын дүй дүршэл тухай В. Егоровой, «Нэн түрүүн хүмүүжүүлхэ» гэжэ хөөрэлдөө хэхэдэ хэрэглэхэ материал болон бариглаа-хабсаргалгын нэгэдхэн управлениин нүхэдэй сүүдэй түрүүлэгшэ Е. Ефимовэй хөөрөөн энэ номерто толилогдоо.

«Бундесвер арьаатан шудэ ерээлгэна...» гээд Баруун Германиин реваншистнууд — эб найрамдалда аюул тохёолдуулжа байһан тухай номерой һүүлшын хуудаһануудта хэблэгдэбэ.

КИНОФЕСТИВАЛЬ

Республикын кино... клуб, соёлой байшангууд... стационарна киноустаа... нууд Буряадай комсомол... жэлэй ойдо зорюулагдаһ... нофестиваль июниин 1-һ... хүрэтэр үнгэргэжэ э... Фестивалиин үедэ совет ... гай түлөө тэмсэһэн тэ... залуушуулай хабаадалга... хай, түрүүшын түсэбтэ ... нүүдэй үедэ юрэ комсомол... болон залуушуулай ... шэн габьяа тухай. Эсэгэ... ноо хамгаалгын агуу... най жэлнүүдтэ совет ... шуулай баатар тэмсэл... уран һайханай, хроника... документальна болон ... мэдээжэ болоһон кино... нүүд харуулагдажа байна.

Л. Гросс...

ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД ОЛООР БЭЛДЭХ ЭРГЭ...

Арад зоной материальна тэнюун байдалай хэмжээн жэл ерэхэ бүри дээшэлнэ. Тиихэтэй хамта тэдэнэрэй эдээ хоолой зүйлнүүдые элбэгээр худалдан абаха эрилтэ улам ургана.

Улаан-Үдын горпищеторг эдээ хоолой магазинуудта худэлхэ хүдэлмэрилэгшэдые бухэнда олоор бэлдэнэ. Техническа училищада һуралсажа гараһан хэдэн арбаад хүнүүд өөһэдынгөө үйлэдбэрин дээрэ абажа табина. Гадна өөһэдөө эмхидхэдэһэн һуралсада 20 хүниие бэлдэхэжэ һааһан гараа. Тэдэнэр магазинуудта һурагшадаар, мүн заримаинь бэеэ даагаад ажаллажа байха юм.

Магазинуудай наймаа... мэргэжэл шадабари дээшлүүлһ... ралсал эмхидхэдэ, энэ жэлдэ ... на наймаалагшадые эрдэ... лэдхэжэ гаргаһан байна. Тэрэ... худалдаа наймаанайгаа ... худэлжэ байһан бухгалтер... мэргэжэл дээшлүүлхэ ку... 37 хүниие хабадуулаа. Гадна ... да наймаанайнгаа хүтэлб... худэлмэрилэгшэдэй мэргэжэ... бай дээшлүүлхэ экономическ... ралсал энэ жэл эмхидхэгдэнхэй.

Горпищеторгой олохон худ... лэгшэд техникум болон дээд ... линууудта заочноор һуралсаж...

УРДА ВЬЕТНАМДА ЮУН БОЛОНОБ?

Урда Вьетнамда юун болоожо байнаб, „сэрэгэй эскалада" гэдэг американска шэнэ түсэб ямар ушартайб? гэжэ олон уншагшад асууна. Тэдэ асуудалнуудтань харюу үгэхэмнай

Бүгэдэ нийтын амгалан байдалда мүнөө хаанаһаа ниалгаа ехэ аюул тохёолдоно гэжэ тодорхойлхо приборой иин байгаа һаань, тэрэнэй стрелкэ Сайгон тээшэ зааха һэн.

Американска сэрэгэйхидээр дайнай аюултай түламтын үүдхэгдэжэ байһан Зүүн-Урда Азидахи байдалые бухы оронуудай эб найрамдал хүсэдэг улад зон үниинһөө хүлгэн долгойгоор адаглан харана. Урда Вьетнамдахи дайн байлдаан удаан эхэ бури улам шангаран, ехэ хюдалдаатай боложо байһан. Вьетнам арадай национально-суулбарилгын тэмсэлые дараха гэһэн американ генералнуудай, Урда Вьетнамдахи тэдэнэй хүлһэншэдэй хэһэн оролдолгонууд ниитэдээ эсэсэлэн буруу һууюу.

США-гай зонхилхы бүлэг түшалтай 1954 оной Женевска хэлэсэгээр хараалагдаһан хахаалтанһуудые хүлигээр эбдэжэ, Урда Вьетнамай дотоодын хэрэгүүдтэ ябагүйгөөр хамааралдан сагһаань хойшо эндэхи байдал улам хурсадажа үргэлжэлһөөр. Партизанууд эсэргүү сэрэгэй ябуулагата Америкын налог түлэгшэдтэ тон хүндөөр бууна. Энэ муухай дайн удаа тон бүри миллион хахадһаа долларыя үнэтэй болоно. США-гай правительство Урда Вьетнам худаа 16 мянга гаруй сэрэгэй солдатуудай болоод офицернууд эльгээһэн, нилээд ехэ химическэ бүх зэбсэг, сэрэгэй хэрэгсэл-нүүдые абаашаһан байха. Эдэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдынь партизануудай олзо болоно гэжэ американ хэблэл ялала үндэһэ баримталагдаһан ёгтоолон бэшэнэ.

Урда Вьетнамай патриодууд удаа дараалан илалтануудые туйлажа, һөөрэдэһэн доголгоо улам үргэлжэлһөөр. Мүнөө американскануудай өөһэдынь мэдэрһэнэй ёһоор, Урда Вьетнамай партизанууд оронойнгоо газар дайдын гурбанай хоёр хүбииха ехые хиналтадаа оруулангхай. Урда Вьетнамай хүлһэншэдай, тэдэниие тухиргашадай обынь бууража, зорилгынь хухараа. Английн «Санди экспресс» газетын корреспондентын мэдээсэлэй ёһоор, Сайгон «мэргүү байдалда» оронхой, Урда Вьетнамай хүн зоной дунда сэрэгэй дайлалгын хүдэлөөн американ ехэ ажалгаатай айһан янкинуудай дундашье тархажа байна.

ЮПИ гэдэг американ агентствын корреспондент Сайгонһоо байһан нютагайхидайнгаа һанал бодолые элирхэйлэн, иигэжэ бэшэнэ гэбэл: «Америкалска эрхэтэд ба сэрэгэй тушаалтай хүнүүдэй дунда ехээр, заримандаа гашуудалтайгаар сухарха ябадал үзэгдэнэ. Энэ дайн илаха гү, али буруу һураха гү гэһэн һажаг, маргаан байдагүй. США, Урда Вьетнам хоёр түрэгноор илагдахаг, хэблэлгээ абаргаха бололсогүйгээ найдабари үгы хаха гажэл ёрсалдана».

Урда Вьетнамда баримталагдап бэелүүлэгдэжэ байгаа американска политикын буруу тухайда США-гай политическа һэнэгтэй ажал ябуулагшадшье хэлэдэг болонхой. Гэхэ зуура, агаан харгис, милитарист бүлэгүүд Урда Вьетнамдахи хэрэгүүдые эли бодо буруугаар һүрөөхэ һаань, тэрэнэй улам үргэдхэхэ һэмди, 17-дохи параллелиһаа хойгуур байдаг гүрэн дайдаһ добтолхо гаха һэмди гэжэ шашаадаһаан. Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү бүлимтаралга хаха гэһэн нимэрхүү уржануул энэдэй урда тэшэе дэлайн саднаһаа дуулдадаг байна. Гэхэ зуура, американ хэблэлэй энэ удаа түдхэлэн галзуу шууян, мүн адмирал Фельтын Сайгон ошоноой һүүлдэ сэрэгэй ябуулагата маанда болоһон мэдээсэлһ. Вашингтондо болоһон генералнуудай зүблэлдөөн тэнэ, тодорхой түсэбые США-гай албан газарнуудтэ зүбшэн хэлсэһэн ушар дэлхэйн олон арадай илангаяа ехээр һанаагаа зобоохо ябадал үүдхээ.

«Сэрэгэй эскалада» гэжэ нэрэтэйгээр мэдээжэ болоһон энэ түсэбынь гурбан шататай юм. Түрүүшын һүүлдэ хэхэ отрядуудые ДРВ худар нарашооһоор булгааха, Тиигээд Вьетнамай Демократическа Республикын хэхээр хараалана. Удаалуулан американ хэ 7-дохи флот Вьетнамай Демократическа Республикые агаарһаань, далай тээһэнь бүһэлхын тула хэрэгжүүлэхэеэр хараалагдана. Эсэстээ, Урда Вьетнамай авиаци США-гай агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдтэ дэмжүүлэн, ДРВ-гэй тол центрүүдтэ агаарһаа добтолхо түсэбтэй.

Сайгоной засаг түрые абархын тула, Зүүн-Урда Азидахи американ империализмын гол түшэг болоһон Урда Вьетнамай анцадажа улахын тула нэгэ ехэ гэһэн бэрхэтэй асуудал Сагаан байшангай урда гаранхай.

Энэ асуудал шиидхэхэ оно мүрөө олохын тула США-гай оборонын министр Роберт Макнамара байгша оной март соо Сайгоноор ябаад ераһэн юм. Тиихэдэ Урда Вьетнамда хүнтын удамарха Кхань гэгшэдэ удашуулан тэндэхи байдалтай танилсаа. Макнамара Урда Вьетнамда табан удэрэй турша соо хэсэхэдэ, американ сэрэгэй «хэрэгэй» тон найдабаригүй болоһые нюдөөрөө хаража үзэһэн сэргэтэй байгаа. Өөрөөшье Урда Вьетнамһаа арайхан мултаржа, айраһан байха юм. Вашингтондо бусажа ерээд, Макнамара партизанууд Макнамарые сахюулай нерэлтэй хамжэнэй абтабашье, тэндэхи партизанууд Макнамараһаа сахюулай нерэлтэй нимээ, тэдэнэй бурбат бүгэдые улхаараа һэн. Гэхэ зуура, танда США бүрин найдана, энэ дайнда илалта туйлалын тула хэдэн шалтгаан тархаха һэмди гэжэ мэдүүлээ. Гэхэ зуура, Урда Вьетнамда лэ түрэл засаг хэрэгжүүлгэдээ байха Кхание найдуулха гэжэ Макнамара хэрэгтэй байгаа.

Макнамара Сайгонһоо бусаад, һамжимаар дурадхаһан айлнүүдэрэйдөө Джонсондо элидхэһэн байна. Тиигээнэйнь удаа гүрэнэй секретарь Дин Раск Урда Вьетнам ошоо һэн. Мүн баһа Макнамара һаяхан дахинаа Сайгон ошоод, гэхэ зуура, Урда Вьетнамда хүлһэншэдэй байдалай һаруулхын хорондо хүлһэншэлэнэй уе байна. Гэхэ зуура, США-гай сэрэгэйхидэ тэдэнэй гүрэнэй удаан сагай сэсэгшэн элемент нэгэ тушаалай гэрэй алгын Гонолулу хотодо. Энэ Гонолулу хотодо хүдэлэн Гонолулу хотын сэрэгэй эрхэ Урда Вьетнамда тэдээ хэхэ болон ехэ удаан сагай эсэргүү хүдэлөө үгэһэн гэжэ Джонсондо элидхэһэн байна. Тиигээд Дин Раск Урда Вьетнам ошоо һэн. Мүн баһа Макнамара һаяхан дахинаа Сайгон ошоод, Урда Вьетнамай хүлһэншэдэй байдал сайжаруулхын тула Гонолулу хотодо НАТО-гой, СЕАТО-гой һүүлшын сессинүүдэй урда удаан сагай эсэгэй хэлэлгэдэхэ ушартай байгаа. Тэдэ гэхэ зуура, Америкын хэрэгэй гүрэнэй сэрэгэйхидэй талаар США-гай союзнигууд (бонн-ско милитаристнуудые һүүлэй хахаладаа) Америкын хээрхэр түрүүлгэ түсэбүүдые дэмжэхэ тээшэ гаргагдахааргүй.

Холбоото Штадуудта президентые һунгаха бэлэдхэлэй кампани эхилжэ, тиимэ дээрэһээ Джонсон энэ шухала ушарые харааха абаасгүй байха аргагүй. Хэрбээ «хэтэрэгэйшэдэй» эрилтэдэ бууха хэжэ, дайнай ябуулагые Урда Вьетнамай оршомһоо гаргаа гүрэн һэм гэхэдэ, Джонсоной президент гэжэ дахин һунгагдаха найдабари «хэтэрүүлэхэ» үгэхээр. Тиимэ тула нэгэ хэрэгтэй хүлисэхэгүй байха.

Гэхэ зуура, национально-суулбарилгын хүсэнүүдтэ эсэргүү хорото мүхай дайндань Сайгоной хүлһэншэдтэ түһэ үзүүлхын тула 125 миллион доллар нэмэжэ һомолхые конгрессэ дурадхан, Урда Вьетнамдахи нэгэнэй интервенциие үргэлжэлүүлхэ замаар США-гай президентын зүбэлнүүдтэ нэнэ эхэ аймшагтай ябадалда түлхихэ нэгэ мэдэжэ. Урда Вьетнамай хэлтэ хэшэн мэдээс тухай олон гэ хэжэ болохо.

Урда Вьетнамай гэр рэзэ дайни болоор урда хүгжэлтэ хугарал эдэ бүгэдэ мэдэхэ политическа ажал ябуулагшадай айгтамшатай ябадалда тээшэ. Сенатор Морзе США-гай генадта үг хэлэхэдэ энэ зуура, иигэжэ мэдүүлбэ: тэрэ зорилгоор правительствымнай Урда Вьетнамда тон таарахагүй дай хэжэ байна. Урда Вьетнамай «хархис, милитарис, хүлһэншэ правительствые» дэмжүүлхын тула хэрэгэй байна бэлэй Холбоото Штадууд эмхэтэй үрэгүйгөөр 5,5 миллиард доллар гаргашалба. Урда Вьетнамдахи США-гай политика хадаа Индокитайда ба Алжирта Франциин хэһэн дайн шэнги тиимэ үргэлж, хохидолтой, мүн тиимэ хүн пролонгуудта хүргэхэ байха гэжэ Морзе ажаглаба.

Пентагоной ээрхэг түримхэй түсэбүүд бухы дэлхэйн дээрэ зэбүүрхэл ба бүргүушал үүсхэнэ. Манай орон арад зон ээрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү хүмүүжэлгэ, гэхэ зуура, хүрэхэ хорио ябуулга Урда Вьетнамай Сайгоной гээд харюу үгэнэ. Ажаглажа байхаа ямар тэмсэл ябуулха гэжэ Вьетнамай Демократическа Республикын засагые хүсэншүүлэн ахамад дээдэ командалагша, оборонын министр үрдидалһан тэмдэглэнэ.

СССР-эй хараа бодол тухай хэлэбэл, тэрэнэй бүгэдэндэ мэдээтэй. Зүүн-Урда Азидахи байдалай улам һүжэржэ байһан ушарта совет хүнүүд хамаагүйгөөр хандажа шадахагүй. Урда Вьетнамай арад зониие совет хүнүүд бүрин дэмжэнэ, талархан байнабди.

Индохитадта, арбан жэлэй урда тэд Дьен Бьен Фуда һамна сохоолһан француза колонизаторнуудай гутамшагта ябадалые пентагоноойхид анхаралдаа абаа һааньн улүү болохогүй байна. Урда Вьетнамдахи буруу политикадаа мухардалгада ороһон һалихиха дайлмтаран һалаха гансал арга бии,—энэмнай интервенциие зогсооха, сэрэгүүдээ тэндэһээ гаргажа абашаха, дотоодынгоо асуудал өөһэдөө шиидхэхэ арга Урда Вьетнамай арад зондо олгохо ябадал болоно гээд США-гай засаг гурэн сүүлдэ хүлэһэн үни олгохо зэргэтэй байгаа.

Н. КУЗНЕЦОВ.

Шатар

Дэлхэйн бэрх... шатаршадай мүрысөөн

Совет шатаршадай амжалта

АМСТЕРДАМ, июниин 2. ТАСС-эй тусхай корреспондент, гроссмейстер Лев Полугаевский дамжуулна:

Шатараар зонанууд хоорондын наадатай арбадахи турта совет шатаршад ехэ амжалта туйлаба. Л. Штейн Х. Поратые (Израиль) шүүгээ. М... 1-дэ хойшолуулагдаһан партии... һалхилуулһанда Б. Спасский бу... сээ найнаар харгалжа, С. Гл... сые (Югославиин) шүүбэ. М. Таль ф... рестэй (Куба) наадаа хүрэ... дайда боробоошье, наадай һүүл... эдэ хойшлогдоо надажа, илажа...

Н. Бенко (США) Д. Бронште... срой хоорондо шатар туладалы... гоо. Мэргэжэлтэдэй һанамжаар... шолуулагдаһан энэ партида, бэ... лаа хэбдэ бэлэй хэжэ туйлалда...

Г. Россето (Аргентина) Л. ... сые (США), К. Дарга И. Б... (Венгрии) илаа.

Арбан наадын һүүлдэ Б. ... (Дани) — 8 очкотой, Б. Ивков (... слави) — 7,5, С. Решевский (... Б. Спасский, М. Таль — 7, Л. Д... штейн — 6,5 (нэгэ хойшлогд... наһ партиитай), В. Смыслов ... К. Дарга (ФРГ) — 6, 5 очкотой... болонхой.

Сагаан уури

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэлэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйгээр байха, бороон орохогүй. Һүүлшын үеэр зарим нютагуудаар бага зэргэ аадарлаха. Зүүн тээһээ һулахаар һалхилха, хойто болон Байгал шадарай аймагуудта 19—24, үдэрэй аймагуудаар 25—30, Улаан-Үдэдэ үглөөгүүр 7—9, үдэртөө 27—29 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

Июниин 5—6-най үдэрнүүдтэ үүлэтэйгээр, түрүүшын үедэ зарим нютагуудаар бага зэргэ бороон орохо, аадарлажашье болохо. Баруун тээһээ һулашаг һалхитай байха.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-... отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни; сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологической—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00131. Зак. № 491.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.

1964 оной июниин 4.